

(15) COLLECTANEA BOTANICA

Vol. XI, N.º 2

Barcelona, 1979

OBSERVACIONS SOBRE LA FLORA
DELS PAÏSOS CATALANS

per

O. DE BOLÒS i J. VIGO

Reunim en aquesta publicació un cert nombre de dades que hem aplegat en els nostres treballs dels anys darrers. La majoria corresponen als Països Catalans, algunes d'altres a terres veïnes. En general indiquem la situació de les localitats en el reticle UTM de 10 km de costat. Les espècies són disposades per ordre alfabètic.

Acer campestre L. — Montsec, Hostal Roig, 1.100 m (CG 35); també es fa a l'Anoia: la Panadella (CG 60); Jorba (CG 70); Veciana (CG 71). Descendeix fins a la plana del Baix Empordà: Ultremort (EG 05).

A. monspessulanum L. — Relativament freqüent a l'altiplà central del Principat: el Castellar (CF 78); la Tossa de Montbui (CG 80); Montfalcó (CG 71). Ascendeix fins a la part meridional de la Vall de Ribes on arriba a 1.300 m d'altitud (DG 37; DG 27; DG 28).

Acer opalus Mill. ssp. **opalus** — Montnegre de Ponent (DG 61), un individu jove. No citat per P. MONTSERRAT (1955-64).

Aceras longibracteatum (Biv.) Rchb. — Freqüent al Baix Empordà: Ultremort (EG 05), etc. També es fa al Baix Llobregat: St. Andreu de la Barca, a Can Sunyer (DF 18).

Achillea ageratum L. — Ripollès: prop Campdevànol (DG 37). Existeix a la plana sicòrica, on no la indica MASCLANS (1966): Soses (BG 80); Albatàrec (CG 00). També al Montsià (BF 90) i a la Plana Baixa: Nules (YK 41).

- A. chamaemelifolia** Pourr. — Pallars Sobirà: sobre Cabdella (CH 30).
- A. ligustica** All. — Observada al Barcelonès: Sarrià, SENN., BC Senn.; Peu del Funicular de Vallvidrera (DF 28), R. ROIG i COMES, BC 599865!; també al Vallès Oriental: poble del Montseny, un individu vora la carretera, en terreny esquistós, 400 m, A. i O. BOLÓS, BC 117857. Probablement subspontània a totes aquestes localitats.
- A. millefolium** L. — Montsec, Hostal Roig (CG 35); Anoia: el Bruc (CG 90).
- A. odorata:** Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93); el Racó d'Ademús: XK 34; XK 63.
- Actaea spicata** L. — Alta Cerdanya: Vall de Fontviva (DH 01).
- Adiantum capillus-veneris** L. — Com indica MASCLANS (1966) és raríssim al territori sicòric; observat en una nova localitat del Baix Cinca: Torrent de Cinca (BF 79). També es fa al Montsià-nès: Alcanar (BE 99).
- Agrimonia eupatoria** L. — Baix Cinca: Miralsot (BG 70). Alt Palància: Jérica (YK 01); la Ribera Alta: Alginet (YJ 14); la Vall d'Albaida: Albaida (YJ 10). A la Serra d'Aitana: YK 38 hem vist la ssp. **grandis** (Andrz. ex Asch. et Graebn.) Bornm.
- Aira elegans** Gaud. (=*A. capillaris* Host) var. **biaristata** Godr. — La Garrotxa: Santa Pau, Grederes de Mascou (DG 66).
- Alchemilla colorata** Buser — Serra de Cadí, Prat d'Aguiló, 2.020 m (CG 98).
- A. plicatula** Gand. — Occitània: sobre la Jaça de Madres (DH 32).
- A. subsericea** Reut. — Ripollès: Puigmal, 2.850 m, relleixos de roques esquistoses (DG 29).
- A. transiens** (Buser) Buser in Dörfler — Ripollès: Coma de Fresers, 2.250 m (DG 39).
- Allium moschatum** L. — Baix Cinca: Miralsot (BG 70); no era citat del territori sicòric. És relativament freqüent al País Valencià: la Torreblanca (BE 65); Desert de les Palmes (YK 53); Beneixida (YJ 12), etc.

- A. pyrenaicum** Costa et Vayr. in Costa — Ripollès: Cingles de Corones, 1.225 m (DG 37).
- A. senescens** L. — Alt Empordà: entre St. Llorenç de la Muga i Maçanet de Cabrenys (DG 89). No inclòs a la flora de MALA-GARRIGA (1976).
- Alnus glutinosa** (L.) Gaertn. — No rar al Baix Cinca: Fraga (BG 70); Torrent de Cinca (BF 79); Montnegre, riba del Cinca (BF 78).
- Althaea cannabina** L. — Entre Ponts i Sanaüja (CG 53).
- Alyssum maritimum** (L.) Lamk. — Al País Valencià penetra profundament vers l'interior; Jérica (YK 01); Llucena (YK 34); Chiva (XJ 97); la Font de la Figuera (XH 89), etc.
- Amaranthus blitoides** S. Watson — Freqüent a la terra baixa mediterrània, des de la Garrotxa: Palera (DG 77); la Segarra: Talteüll (CG 63); i el Baix Cinca: Miralsot (BG 70); Torrent de Cinca (BF 79); fins a l'Alt Vinalopó: Sierra de Salinas (XH 76); i al Baix Segura: la Aparecida (XH 71).
- A. muricatus** (Moq.) Gillies ex Hicken — Segrià: Alcarràs (BG 90); no inclòs a la flora de MASCLANS (1966). Montsià: Alcanar (BE 89). Arriba al Baix Segura: la Aparecida (XH 71).
- A. viridis** L. (=*A. gracilis* Desf.) — Aquesta espècie, ja citada per A. i O. BOLÒS (1961), no fou inclosa a «Flora Europaea». Actualment és en expansió a les contrades marítimes d'hivern temperat. És ben naturalitzada al *Chenopodium muralis* del barri del port de Barcelona (DF 28). A les localitats esmentades el 1961 cal afegir, encara: Baix Llobregat: Esparreguera, Mas d'En Gall, J. BARRAU, BC 612302-612325!; Alt Camp: Valls, J. BARRAU, cf. *Collect. Bot.* X: 379; Tarragonès: Platja del Miracle, J. BERSET, BC 608331!; la Marina Baixa: Orxeta (YH 37); Baix Segura: la Aparecida (XH 71). És freqüent també a Andalusia (Sevilla!, Córdova!; Nerja!).
- Amelanchier ovalis** Med. var. **balearica** Briq., Prodr. Fl. Corse II, 1: 173, Genève, Bâle, Lyon 1913 — És la varietat general al País Valencià i al Principat de Catalunya. La seva localitat clàssica és el Montcabrer de la Serra de Mariola, damunt Alcoi. No exis-

teix, però, a les illes Balears. L'insigne John BRUNET sofri una confusió i es pensà que Alcoi era una localitat baleàrica.

Ammannia coccinea Rottb. — Segrià, al SE de Lleida, camp d'arròs (CG 00). Els darrers anys, amb l'ús generalitzat d'herbicides, aquesta espècie i moltes altres males herbes dels arrossars han sofert una reculada molt acusada en llur difusió.

Ampelodesma mauritanica (Poir.) Dur. et Schinz — Sembla que es troba en expansió. Noves localitats: Baix Llobregat: el Bruc (CG 90); Garraf: embassament de Foix (CF 86). Una localitat al Baix Empordà: Rupià (EG 05).

Anacyclus radiatus Loës. — Anoia: Jorba, al costat de la carretera general, prop la desviació d'Argençola (CG 70). És una planta de l'*Hordeion* freqüent a la part occidental de la Península Ibèrica. Als Països Catalans probablement només apareix com a adventícia inestable.

A. valentinus L. — Rosselló: el Barcarès (EH 03); Baix Cinca: Fraga (BF 79).

Anagallis minima (L.) Krause in Sturm (= *Centunculus minimus* L.) — La citació del Pallars Sobirà (Montcortès, SOULIÉ in FONT QUER 1920: 214) sembla errònia. En efecte, l'exemplar d'aquesta procedència conservat a l'Institut Botànic de Barcelona (leg. SOULIÉ, BC 53335) és *Peplis portula*.

A. monelli L. ssp. **monelli** — La Plana d'Utiel: al S de Fuenterrobles, prop una casa (XJ 48). Probablement accidental; aquesta subespècie no era coneguda dels Països Catalans.

Andropogon distachyus L. — Alt Empordà: entre St. Llorenç de la Muga i Maçanet de Cabrenys (DG 89). Ripollès: abundant als solells de les valls del Rigart i del Segadell (Vall de Ribes), entre 950 m i 1.100 m, dins l'*Achilleo-Bothriochloetum ischaemi* (DG 38; DG 28); Osona: Saderra (DG 36).

Androsace maxima L. — El Racó d'Ademús: al sud de Puebla de San Miguel, 1.300 m (XK 63).

Anemone hepatica L. — Anoia: el Castellar (CF 78); Alt Maestrat: Ares del Maestrat, 1.100 m (YK 48).

- A. narcissiflora** L. — Serra de Cadí, entre Prat d'Aguiló i el Pas de Gosolans, 2.175 m (CG 98).
- Angelica sylvestris** L. — Rosselló: Illa (DH 62); Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48); Osona: Torelló (DG 45).
- A. razulii** Gouan — Pallars Jussà: Senet.
- Anthyllis cytisoides** L. — Al País Valencià penetra fins a Llucena (YK 34); Jérica (YK 01); Cofrentes (XJ 64), etc.
- A. gerardi** L. — Montseny: sobre Mosqueroles (DG 52).
- Aphanes arvensis** L. — Ripollès: entre Ribes de Freser i Planoles, 1.050 m (DG 28); la Segarra, Talteüll, camp de blat (CG 63).
- Arabidopsis thaliana** (L.) Heynh. — Ripollès: ací i allà a la Vall de Ribes, fins a 1.300 m d'altitud (DG 28; DG 38); Alt Urgell: Castellciutat (CG 79).
- Arabis parvula** Duf. — Molt rara al territori sicòric. Segrià: Gimennells (BG 81); la Llitera: al S del Torricó (BG 82).
- A. turrita** L. — Baix Camp: entre l'Argentera i Escornalbou, vèssants obacs (CF 25).
- Arbutus unedo** L. — Els Serrans: Losa del Obispo (XJ 89); Chera (XJ 78); arriba al límit de Castella (XJ 27).
- Arceuthobium oxycedri** (DC.) Bieb. — Alt Urgell: Organyà (CG 67).
- Arctium lappa** L. — Espècie raríssima als Països Catalans. Era coneguda de la Garrotxa: St. Pere Es-Puig (DG 57), v. FONT I QUER 1962: 838. Ha estat citada també del Capcir: Matamala; Fontfreda, per JEANBERNAT i TIMBAL-LAGRAVE (1885) i de la Vall de Ribes (CADEVALL, Fl. Cat. III: 406). Dins aquesta vall es troba només a la zona meridional, entre la Corba i Aigües de Ribes, 810-840 m (DG 37; DG 38). S'hibrida amb *A. minus*.
- Arctostaphylos uva-ursi** (L.) Spreng. var. **crassifolia** Br.-Bl. in Br.-Bl. et O. Bolòs — Freqüent al territori serrànic: el Racó d'Ademús (XK 44), la Vall de Cofrents: Alto de Zarra (XJ 53), etcètera.
- A. u. var. *uva-ursi*** — Montseny, els Castellets, 1520 m (DG 52), J. M. PANAREDA.
- Arenaria montana** L. ssp. **intricata** (Duf.) Pau — De l'Alt Palància:

Azuébar (YK 21) i del Camp de Morvedre: Torres-Torres (YK 20); Sancti Spiritus (YJ 29); al Baix Vinalopó: Crevillent (HX 93).

A. m. ssp. montana: Vall d'Aran: la Tuca de Betrén, 1850 m (CH 22).

A. serpyllifolia L. ssp. **marschlinsii** (Koch) Arcang. — Ripollès: Puigmal, tarteres del vessant meridional, 2800-2850 m (DG 29). GAUTIER la cita de la Vall d'Er i del Coll de Llo, a l'Alta Cerdanya. Ni la flora francesa de FOURNIER (1946) ni Flora Europaea no assenyalen la seva presència als Pirineus.

Arisarum vulgare Targ. — Rar al territori lucèntic: Baix Segura: Orihuela (XH 81); S. Miguel de Salinas (YG 99).

Aristolochia longa L. — Relativament freqüent al País Valencià. Penetra fins a la Plana d'Utiel: Venta del Moro (XJ 47).

Armeria aliacea (Cav.) Hoffmg. et Lk. subsp. **aliacea** var. **rumelicina** (Bernis) comb. nova (= *A. maritima* L. var. *rumelicina* Bernis, Revisio generis Armeria Willd., Compendium Systematicum: 2, 21, 29, Matriti III-1951; Anales Inst. Bot. Cavanilles XII, 2: 211-212, Madrid 1954).

A. a. subsp. *bupleuroides* (Godr. et Gren.) comb. nova (= *Armeria bupleuroides* Godron et Grenier, Flore de France II: 736, Paris 1853).

var. ***bupleuroides*** (Godr. et Gren.) comb. nova (= *A. bupleuroides* Godr. et Gren., l.c., s. str.).

var. ***sicorisiensis*** (Senn.) comb. nova [= *Armeria sicorisiensis* Sennen, Plantes d'Espagne 1926, nr. 5866; *A. maritima* L. subv. *sicorisiensis* (Senn.) Bernis, An. Inst. Cavanilles XII, 2: 185-186, Madrid 1954].

A. a. subsp. *plantaginea* (All.) comb. nova (= *Statice plantaginea* Allioni, Flora Pedemontana I: 90, Augustae Taurinorum 1785).

var. ***plantaginea*** (All.) comb. nova (= *St. plantaginea* All., l.c., s. str.).

var. ***palearensis*** nova — *Robustior, ad 1 m alta; phyllis involucralibus externis 12-22 m long.* Typus: Presa de Terradets, Noguera Pallaresa, leg. P. FONT QUER et A. DE BOLÒS, 29-VI-1948, BC 595933.

A. a. subsp. *ruscinonensis* (Gir.) comb. nova (= *Armeria ruscinonensis* Girard, Annales Sc. Nat., s. 3, 2: 323, Paris X844).

var. ***ruscinonensis*** (Gir.) comb. nova (= *A. ruscinonensis* Girard, l.c., s. str.).

var. ***littorifuga*** (Bernis) comb. nova [= *Armeria maritima* L. var. *ruscinonensis* (Gir.) Bernis subv. *littorifuga* Bernis, Annales Inst. Bot. Cavanilles XII, 2: 219-220, Madrid 1954].

Armeria maritima L. subsp. ***mulleri*** (Huet) comb. nova (= *Armeria mulleri* Huet du Pavillon, Annales Sc. Nat., 3 s., XIX: 255, Paris 1853. Loc. class.: Canigó).

var. ***mulleri*** (Huet) comb. nova (= *A. mulleri* Huet, l.c., s. str.).

var. ***occasiana*** (Bernis) comb. nova [= *A. maritima* L. var. *alpina* (DC.) Bernis fma. *occasiana* Bernis, Annales Inst. Bot. Cavanilles XIV: 338, Madrid 1956].

Artemisia absinthium L. — La Segarra: prop St. Pere dels Arquells.

A. verlotiorum Lamotte — Espècie en procés d'expansió. Observada al Rosselló: el Barcarès (EH 03); a la Garrotxa: Olot (DG 57); al Ripollès: la Farga de Bebié (DG 36); a la Selva: Hostalric (DG 62); a l'Anoia: Igualada (CG 80); a la Conca de Barberà: St. Magí de Brufaganya (CF 79), etc.

Arum italicum Mill. — Rar a les contrades interiors del Principat de Catalunya: Berguedà: Montclar (CG 95); Anoia: la Llacuna (CF 79). Poc freqüent també al País Valencià: la Plana Baixa: Eslida (YK 31); el Camp de Morvedre: Sagunt (YJ 39); la Vall d'Albaïda; a l'oest d'Albaïda (YJ 10).

Arundo plinii Turra — Baix Segura: Pilar de la Horadada (YG 99).

Asparagus acutifolius L. — Baix Cinca: les Menorques (BF 79); la Vallcorna (BF 59); Matarranya: Calaceit (BF 64); Baix Segura: a l'est d'Orihuela (XH 81).

A. albus L. — Baix Segura: a l'est d'Orihuela (XH 81).

Asphodelus albus Mill. — Montseny, sobre Santa Fe (DG 52).

A. microcarpus Viv. — Vallespir litoral: Banyuls de la Marenda, Cap de l'Abella.

A. tenuifolius Cav. — Baix Segura: Orihuela, F. MASCLANS. Ja l'hi havia vist ROUY.

Asperugo procumbens L. — Serra de Cadí, sobre Bastanist, 1750 m (CG 98).

Asplenium adiantum-nigrum L. ssp. **onopteris** (L.) Heufl. — La Plana Alta: Cabanes de l'Arc (YK 54); Alt Palància: Chóvar (YK 20).

A. viride Huds. — Occitània: Serra de Madres (DH 32).

Aster sedifolius L. (= *A. acris* L.) — Segrià: Raïmat (BG 91); Sunyer (BF 99); Llardecans (BF 98); Montsianès: Montsià, 500 m (BF 90). També es fa al migjorn valencià: Serra de la Safor (YJ 30); Benicadell, Coll del Raconet, 600 m (YJ 20).

A. lanceolatus Willd. (*A. tradescantii* auct. eur.) — Espècie en plena expansió a la terra baixa de la Catalunya humida. Entre altres localitats, la coneixem de l'Alt Empordà: Vila-sacra (EG 08); del Baix Empordà: entre Jafre de Ter i Colomers (EG 05); del Gironès, on és comuna; de la Garrotxa: Mieres (DG 76); les Planes d'Hostoles (DG 65); de la Selva: Breda (DG 61); i encara del Vallès Oriental: la Batllòria (DG 61); St. Celoni (DG 51). També hem vist aquesta espècie a Astúries (Ribadesella).

Astragalus austriacus Jacq. — Espècie molt rara als Països Catalans i limitada a contrades de clima continental. Osona: Tona, al *Plantagini-Aphyllanthetum* (DG 33); Alt Palància: Barracas, 1000 m (XH 93).

A. lusitanicus Lamk. — Baix Segura: Dehesa de Campoamor, al sud de S. Miguel de Salinas, al *Querco-Lentisetum* humit (YH 90). RIGUAL (1972) ja l'indica de la mateixa terra.

A. monspessulanus L. — La var. **monspessulanus**, de flor d'un violeta purpuraci, només ha estat vista al Conflent: Noedes (DH 41) i a les Corberes: Galamús (DH 54); Queribus (DH 64). La var. **chlorocyaneus** (Boiss. et Reut.) Costa la substitueix en terres més meridionals, des dels Pirineus a la Ribera Alta: el Portell de Corbera (YJ 23).

A. sempervirens Lamk. ssp. **catalaunicus** (Br.-Bl.) Lainz — Occitània: Serra de Madres (DH 32).

Astrantia major L. — Citada del Montseny per autors antics i per CADEVALL, Fl. Cat. III: 111. A l'herbari Cadevall no hi ha pas

cap exemplar que justifiqui aquesta citació, improbable com d'altres de més meridionals.

Atriplex glauca L. — Freqüent al migjorn valencià, però inexistent al Principat de Catalunya. Les citacions que recull CADEVALL , Fl. Cat. V:22 deuen correspondre totes a *A. halimus*.

Avena filifolia Lag. ssp. *filifolia*: Ascendeix fins a la Plana d'Utiel: Requena, 700 m (XJ 67).

Bellis perennis L. — Rara al País Valencià: els Ports de Morella: Catellfort (YK 38); la Plana d'Utiel: XJ 47; la Vall de Cofrents: XJ 63.

Bergia capensis L. (= *B. aquatica* Roxb.) — La Llitera: al sud del Torricó, camp d'arròs (BG 72).

Beta macrocarpa Guss. — Freqüent al territori lucèntic, del migjorn valencià. Les citacions de les illes Balears, segons els exemplars vists, corresponen a *B. vulgaris* ssp. *maritima* var. *marcosii*.

B. patellaris Moq. — Els Columbrets, CALDUCH!; Ciutat de Mallorca, adventícia a Es Terreno, M. TISCHLER , BC 612504!

Betula pendula Roth — Alt Empordà: entre St. Llorenç de la Muga i Maçanet de Cabrenys (DG 89).

B. pubescens Ehrh. — Alta Cerdanya: Bosc de Portè (DH 01). Les plantes dels Pirineus catalans han estat atribuïdes per ROTHMALER i CARVALHO (1940) a la ssp. *carpatica* (Willd.) Asch. et Graebn., de branquillons i fulles ràpidament glabrescents, però aquesta identificació no ens sembla encertada, car les plantes vistes tenen més aviat els caràcters de la ssp. *pubescens*.

Bidens pilosa L. — Després d'alguns anys d'absència, eliminat per les glaçades de 1956, torna a aparèixer alguna vegada a Montjuïc (el Barcelonès), E. SIERRA!. Existeix també a la Plana Alta: Benicàssim (YH 53). L'hem vist encara a Andalusia (Nerja!).

B. subalternans DC. (= *B. bipinnata* auct. catal., non L.) — Segons «Flora Europaea», la planta americana introduïda al sud-oest d'Europa i anomenada «*Bidens bipinnata*» és en realitat una espècie molt pròxima, *B. subalternans*. Aquesta planta és molt comuna a les contrades catalanes marítimes de baixa altitud, des d'Olot, la Canya, A. BOLÒS , BC 145749 fins a la part sep-

tentrional del País Valencià: Baix Maestrat: Sta. Magdalena de Polpis (BE 77); la Plana Alta: Benicàssim (YK 53); la Plana Baixa: la Vall d'Uixó (YK 30), etc. Cal advertir que la indicació ecològica de «Flora Europaea»: *damp places*, és errònia, car aquesta planta no és pròpia de llocs humits, sinó que es fa principalment en sòls secs, sobretot a les vinyes i garroferars, etc. (*Diplotaxietum erucoidis*), on sovint és molt abundant, i també a les vores dels camins.

Biserrula pelecinus L. — En general rara al Principat de Catalunya. Observada al Vallès Oriental: Aiguafreda (DG 32).

Boleum asperum (Pers.) Desv. — Existeix als límits del Baix Cinca: la Vallcorna (BF 59). L'hem vist sobretot en el *Sideritetum cavanillesii* (*Rosmarino-Ericion*) i, de vegades molt abundant, entre mig de la vegetació irregular de les vores dels camins, sempre en ambient molt àrid i assolellat.

Bothriochloa ischaemum (L.) Keng — Descendeix fins als límits del Baix Cinca: Miralsot (BG 70); Almudafar (BG 61) i també fins al migjorn valencià: la Vall d'Albaida: Pinet (YJ 31).

Brassica repanda (Willd.) DC. ssp. **nudicaulis** (Lag.) Heyw. — Sembla rara al País Valencià. La Plana d'Utiel: Requena, obac del Collado de Cofrentes (XJ 66).

Bromus tectorum L. — Escampat per les terres altes del País Valencià. Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48); la Plana d'Utiel: las Cuevas de Utiel (XJ 48), etc.

B. unioloides Willd. — Sembla en vies d'expansió. És propi de prats més o menys humits i ruderalitzats i resisteix força el calcigament. L'hem vist, entre altres llocs, a Andorra: les Escaldes (CH 80); no inclòs a la flora de LOSA i MONTSERRAT (1950); al Rosselló: Illa (DH 62); al Vallespir: el Voló (DH 80); al Gironès: la Costa Roja (DG 85); a la Garrotxa: Olot (DG 57); Castellfollit de la Roca (DG 67); al Barcelonès: Montjuïc (DF 28); jardins de la ciutat (DF 38), etc.

Buddleja davidii Franchet — En pocs anys s'ha estès molt (v. A. i O. BOLÓS 1961: 94; J. VIGO 1976: 357). A hores d'ara és absolutament dominant al llit desforestat de molts dels cursos d'aigua

del Vallespir, al domini climàtic del *Buxo-Quercetum pubescens-tis* (DG 59; DG 69) i és abundant també a l'Alta Garrotxa, entre Beget i Salarça (DG 58). L'hem observada a diverses altres localitats de la Catalunya humida: Vall d'Aran: vores de la Garona, entre Fos i Lés (CH 14); sota Canejan (CH 14); Conflent: Vilafanca de Conflent (DH 41); la Garrotxa: Mieres (DG 76); la Selva: St. Martí Sa-calm, O. BOLÒS i R. M. MASALLES (DG 65); el Vallès Oriental: al sud d'Aiguafreda (DG 32), etc.

Bryonia cretica L. ssp. *dioica* (Jacq.) Tutin (= *B. dioica* Jacq.) — Els Ports de Morella: Morella (YK 49); Alt Maestrat: En Roig (BE 58); la Plana d'Utiel: prop Requena (XJ 67); el Racó d'Ademús: XK 44.

Bufonia tenuifolia L. — Montsià: Alcanar (BE 89).

B. tuberculata Loscos — Penetra dins el Principat. Montsià: Montsià, al sud de la Foradada, 700 m (BE 99) O. DE BOLÒS, R. FOLCH i LL. DE TORRES.

Bupleurum fruticoscens L. — Observat en una localitat allunyada de la seva àrea contínua: Gironès: Porqueres, rrr al *Rosmarino-Lithospermum* (DG 76), possiblement introduït.

B. fruticosum L. — L'Alcalatén: Llucena (YK 34).

B. rigidum L. — Baix Empordà: Montgrí (EG 15). És difós pel País Valencià: Camp de Morvedre: Sancti Spiritus (YJ 29); la Vall d'Albaida: Pinet (YJ 31), etc.

B. rotundifolium L. — Anoia: la Llacuna, *Secalion mediterraneum*, 650 m (CF 79).

Calepina irregularis (Asso) Thell. — Alt Urgell: Castellciutat (CG 79). SENNEN ja l'havia citada dels voltants de la Seu d'Urgell l'any 1928. És una espècie raríssima als Països Catalans.

Callipeltis cucullaris (L.) Rothm. (= *C. cucullaria* DC.) — Als límits del Baix Cinca: la Valicorna (BF 59).

Calluna vulgaris (L.) Hull — Pallars Jussà: Pas de Comiols (CG 45).

Campanula speciosa Pourr. ssp. *affinis* (Schultes in Roem. et Sch.) Font Quer — Baix Llobregat: al S d'Esparreguera, 150 m, exp. N, al fons d'una torrentera ombrívola (DF 09).

- Camphorosma monspeliac** L. — Baix Empordà: Palamós (EG 13); la Segarra: Talteüll (CG 63).
- Capparis spinosa** L. ssp. **canescens** (Coss.) A. et O. Bolòs — No rara al Baix Cinca: al nord de Fraga (BG 70); les Menorques (BF 79). Habita els talussos abruptes orientats al sud, en ambient local semidesèrtic.
- Cardamine heptaphylla** (Vill.) O. E. Schulz (= *Dentaria pinnata* Lamk.) — Berguedà: Guardiola, les Nou Fonts, *Buxo-Fagetum* (DG 07).
- C. hirsuta** L. — Baix Maestrat: Sta. Magdalena de Polpis (BE 77); Serra d'Espadà (YK 21); la Vall d'Albaida: prop Bocaïrent (YH 09; YH 08).
- C. impatiens** L. — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal, llit de la Noguera Pallaresa, *Populetalia albae* (CG 48).
- Carduncellus dianius** Webb — La Marina Septentrional: No limitat estrictament al Montgó; l'hem vist al Cap de St. Antoni (BC 59).
- C. monspeliensis** All. — Alt Palància: Barracas, 1000 m (XK 93); la Plana d'Utiel: Requena (XJ 67); la Ribera Alta: el Portell d'Alzira (YJ 23).
- Carex alba** Scop. — Berguedà: Guardiola, les Nou Fonts, a ran de la fageda (DG 07).
- C. digitata** L. — Anoia: els Prats de Rei, Vall de Can Mates (CG 81).
- C. distachya** Desf. — Serra d'Espadà: Chóvar, 700 m (YK 21).
- C. elata** All. (= *C. stricta* Good.) — Gironès: riba de l'estany de Banyoles al *Magnocaricion*, J. BERSET i O. BOLÒS (DG 76). Aquesta és l'única localitat segura que coneixem de l'espècie als Països Catalans.
- C. halleriana** Asso — Ripollès: Coma de Fontseca, 2350 m (DG 29); Vall Estremera, 1200-1300 m (DG 37; DG 28).
- C. hirta** L. — Rosselló: Illa (DH 62).
- C. humilis** Leys. — Terra Alta: Caseres (BF 64). Freqüent a les muntanyes i als altiplans del País Valencià: Alt Palància: Barracas, 1000 m (XK 93); el Camp de Túria: Casinos (XJ 99); la Costera: Collada d'Almansa (XH 89), etc.

- C. nitida** Host — És realment una espècie rara als Països Catalans. Ha estat observada a la Segarra: Talteüll (CG 63), on és abundant a les depressions humides amb *Schoenus nigricans*, entremig de vegetació dels *Rosmarinetalia*.
- C. panicea** L. — Rarissim a la terra baixa mediterrània. Gironès: ribes de l'estany de Banyoles, al *Magnocaricion*, O. BOLÒS i J. BR.-BL. (DG 76).
- C. sylvatica** Huds. ssp. *sylvatica* — Alt Empordà: entre St. Llorenç de la Muga i Maçanet de Cabrenys (DG 88). Espècie no inclosa a la flora de MALAGARRIGA (1976).
- C. umbrosa** Host ssp. *huetiana* (Boiss.) — Molt difós als prats d'alta muntanya dels Pirineus orientals. Deu haver estat confós sovint amb *C. caryophyllea*. A la Vall de Ribes (Ripollès) es fa entre 1300 m i 2700 m (DG 38; DG 39; DG 18; DG 28; DG 29).
- Carlina lanata** L. — Baix Cinca: Miralsot de Dalt (BG 70); espècie no inclosa a la flora de MASCLANS (1966). Montsià: Montsià (BF 90).
- C. vulgaris** L. — Descendeix fins als Ports de Morella: Morella (YK 49); i fins a l'Alt Millars: Zucaina (YK 24).
- Carrichtera annua** (L.) DC. — El Camp de Túria: Bétera (YJ 18).
- Carum carvi** L. — La indicació de «Llansà» (*Cad.*, Fl. Cat. III: 83) és una errada i no correspon pas a Llançà, sinó a Llanars, del Ripollès.
- Centaurea nigra** L. — Pallars Jussà: Viu de Llevata (CG 29); Ripollès: Molló (DG 58).
- C. ornata** Willd. — El Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44); els Serrans: Tuéjar XK 60). Molt rara al territori sicòric: Puigcerner, pr. Sanaüja (F.Q., BC 76008); Serra d'Almenara, entre Tàrrega i Agramunt (F.Q., BC 91246); Tàrrega, al Puig de St. Eloi (F.Q., BC 35128). També és coneguda del territori diànic: Puig Campana (FERRÀNDIZ, BC 87817).
- C. scabiosa** L. — Freqüent a l'altiplà central del Principat de Catalunya [la Llacuna (CF 79), etc.] i a les muntanyes septentrionals del País Valencià: observada a Ares del Maes-

trat (YK 48); Utiel (XJ 58); Villar de Olmos (XJ 68).

Centaurium linariifolium (Lamk.) G. Beck [= *C. barrelieri* (Duf.) F.Q. et Rothm.] — El seu límit septentrional passa per l'Anoia: la Llacuna (CF 79); i per l'Alt Penedès: Mediona (CF 89).

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce — Molt rara a l'Anoia: la Llacuna, obac de Cantacorbs, 490 m (CF 89); Clot de les Barraques (CF 79).

C. longifolia (Huds.) Fritsch — La Plana Alta: Cabanes de l'Arc (YK 54); Serra d'Espadà, sobre Chóvar (YK 21).

Chaerophyllum aureum L. — Santa Fe del Montseny (SENN. 1917: 131). No hem pas trobat a l'herbari Sennen cap exemplar que justifiqui aquesta citació. Tampoc no hem vist la planta al Montseny.

Ch. hirsutum L. ssp. *hirsutum* (= *C. cicutaria* Vill.) — Ripollès: descendeix fins a 1.000 m d'altitud entre Vidrà i Siuret, al *Scillo-Fagetum* amb *Allium ursinum* del fons de la vall (DG 46).

Chenopodium bonus-henricus L. — Limitat, segons sembla, als Pirineus. Les citacions del Montseny no han pas obtingut confirmació. Les de Mallorca han d'ésser degudes per força a confusions.

Ch. botryodes Sm. in Sowerby (= *Ch. rubrum* L. ssp. *crassifolium* (Hornem.) Maire) — Alt Empordà: boca de la Muga (SENN., BC Senn., det. AELLEN ut *Ch. crassifolium* Hornem. var. *degenianum* Aellen); Baix Llobregat: Castelldefels, camp (SENN., BC Senn., det. AELLEN ut *Ch. crassifolium* var.).

Ch. rubrum L. — No hem vist mai *Ch. rubrum sensu stricto* precedent dels Països Catalans.

Chloris gayana Kunth — Sembrada en gran quantitat als marges de l'autostrada entre Tarragona i València (Castelló de la Plana: YK 53, etc.) i també en les mateixes condicions, a l'Alt Empordà, prop Figueres i a l'Alt Penedès (Sta. Margarida i els Monjos). La planta creix vigorosament.

Chrysanthemum segetum L. — Anoia: Piera (CF 99); Baix Maestrat: Sta. Magdalena de Polpis (BE 77).

Cirsium acaule Scop. — Montsec, l'Hostal Roig, 1100 m (CG 35)

- C. rivulare** (Jacq.) All. — Vall d'Aran: l'Hospital de Viella (CH 12); Alta Cerdanya: Vall de Fontviva (DH 01); Ripollès: Llanars (DG 48).
- Cistus albidus** L. — Ascendeix fins a la Plana d'Utiel: Villar de Olmos (XJ 68); i als Serrans: Tuéjar (XK 60).
- C. crispus** L. — Apareix de tant en tant al *Cistion* del País Valencià. La Plana Alta: Cabanes de l'Arc (YK 54); la Vall d'Albaida: Pinet (YJ 31).
- C. ladanifer** L. — Penetra molt poc dins el País Valencià. Els Serrans: entre Chelva i Ahillas, 800 m, trias (XK 70).
- C. laurifolius** L. — Abundant a diverses localitats de l'Alt Urgell: Carmeni (CG 69), etc.
- Clematis flammula** L. — Urgell: Claravalls, al nord del poble (CG 42).
- C. recta** L. — Entre Castellterçol i Moià.
- C. vitalba** L. — Rara al País Valencià. Els Ports de Morella: Morella (YK 49); Alt Palància: Soneja (f. *vitalba*); la Plana d'Utiel: Venta del Moro (XJ 47) (f. *crenata* (Jord.) O. Bolòs et J. Vigo comb. *nova* = *Clematis crenata* Jordan ap. Billot, Annotations à la flore de France et d'Allemagne, p. 12, Haguenau 1855-62); la Vall de Cofrents: prop Jarafuel (XJ 63) (f. *vitalba*).
- Conopodium ramosum** Costa — Localitats extremes: Baix Empordà: Montgrí (EE 15); la Noguera: Coll d'Àger (CG 15).
- Convolvulus lineatus** L. — Els Serrans: entre Losilla i Arcos de Salinas (XK 62).
- C. siculus** L. — La Marina Septentrional: Montgó (BD 40).
- Cornus sanguinea** L. — Rara al territori sicòric: Segrià: Albatàrrec (CG 00); Corbins, riba de la Noguera Ribagorçana (CG 01); Baix Cinca: Fraga, riba del Cinca (BG 70). Rara a la part septentrional del País Valencià: Alt Millars: Zucaina (YK 24); Alt Palància: Jérica (YK 01); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).
- Coronilla juncea** L. — Ascendeix fins als Serrans: Losa del Obispo (XJ 89); la Plana d'Utiel: Ahillas (XK 70); i la Vall de Cofrents: Cofrentes (XJ 64).

- C. varia** L. — Baixa Cerdanya: Bastanist, 1425 m (CG 98).
Cotoneaster nebrodensis (Guss.) C. Koch — Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48).
- Crepis bursifolia** L. — Espècie en expansió. El Rosselló: Salses (DH 94); Alt Penedès: Vilafranca del Penedès (CF 97).
- C. foetida** L. — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48); Ripollès: Vall de Ribes (DG 37; DG 38); Alt Penedès: Pacs (CF 88); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).
- C. pulchra** L. — Relativament freqüent a l'altiplà central del Principat de Catalunya. Berguedà: Montclar (CG 95); la Segarra: Freixenet (CG 61); Anoia: el Castellar (CF 78); la Llacuna (CF 79); Alt Camp: Esblada (CF 79).
- C. sancta** (L.) Babc. — En vies d'expansió. Fenolleda: St. Pol de Fenollet (DG 54); Vallespir: el Voló (DH 80); Bages: al SE de Manresa (DG 01); espècie no inclosa a la flora de Bages de FONT I QUER (1914); Anoia: la Llacuna (CF 79); Castellolí (CG 90); la Conca de Barberà: Sta. Coloma de Queralt (CF 69).
- Crocus albiflorus** Kit. — Pallars Sobirà: sobre Cabdella (CH 30).
- Crucianella latifolia** L. — Baix Maestrat: Sta. Magdalena de Polpís (BE 77).
- C. patula** L. — Segrià: Llardecans (BF 98).
- Crupina vulgaris** Cass. — Els Serrans: entre Losilla i Arcos de Salinas, 1300 m (XK 62).
- Cyclamen hederifolium** Ait. — Trobat una sola vegada a Calella de Palafrugell (Baix Empordà) per D. WOEVODSKY, det. F.Q., BC 113816. La «Flore de la France» de COSTE el cita dels Pirineus orientals, on, per altra banda, el consideren dubtós GAUSSSEN i LE BRUN (*Bull. Soc. Bot. Fr.* 108, 1961).
- Cynanchum acutum** L. — Vinalopó Mitjà: Aspe (XH 94).
- Cynosurus echinatus** L. — Pallars Sobirà: Vallferrera, la Rebuira, 1830 m (CH 62); Ripollès: ascendeix almenys fins a 1340 m a la Vall de Ribes (DG 39; DG 28; DG 38); Alt Penedès: Mediona (CF 89); la Plana Baixa: la Vall d'Uixó (YK 30); Serra d'Espadà (YK 21).
- Cyperus eragrostis** Vahl — Actualment no rar a la terra baixa del

nord-est de Catalunya. Rosselló: al nord de Millars (DH 72); i Nidoleres (DH 81); la Selva: Blanes (DG 81); el Maresme: Tordera (DG 71); el Vallès Oriental: la Batllòria (CG 61).

Daphne gnidium L. — Al País Valencià penetra fins a Tuéjar (XK 60); a Cofrentes (XJ 64); i a Benamil (XJ 91).

D. laureola L. — La ssp. **laureola** és freqüent als Pirineus catalans i a les muntanyes del Principat fins a la Segarra: Montfalcó (CG 71); a l'Anoia: el Castellar, 900 m (CF 78); i a les muntanyes de Prades. La ssp. **philippi** (Gren.) Rouy és una raça atlàntica que arriba a la Vall d'Aran: la Varicauba (CH 13).

D. mezereum L. — Alt Empordà: les Salines, 1050 m. Espècie no inclosa a la flora de MALAGARRIGA (1976).

Datura ferox L. — Gironès: Sarrià de Ter (DG 85).

D. innoxia Mill. — La Marina Septentrional: Beniarbeig (XJ 50).

Daucus durieua Lge. in Wk. et Lge. — Una part dels exemplars de l'Argentera, Escornalbou, 450 m (F.Q., Hb. Norm. 761), corresponen a aquesta espècie, mentre d'altres pertanyen a *Orlaya daucoides* (L.) Greut.

Delphinium orientale Gay ssp. **orientale** — Alt Palància: Barracas, 1000 m (XK 93).

D. peregrinum L. ssp. **gracile** (DC.) O. Bolòs et J. Vigo — Substitueix la ssp. *verdunense* (Balbis) P. Cout. a les contrades poc plujoses. Baix Cinca: Miralsot (BG 70); la Plana Baixa: la Vall d'Uixó (YK 30), etc.

Deschampsia media (Gouan) Roem. et Sch. — Osona: entre Seva i el Brull, *Deschampsion mediae* fragmentari (DG 43).

Dianthus armeria L. — Rar a la Vall de Ribes (DG 38); Gironès: la Costa Roja (DG 85).

D. hispanicus Asso — Anoia: la Llacuna, 650 m (CF 79).

D. rupicola Biv. ssp. **hermaeensis** (Coss.) O. Bolòs et J. Vigo — Existeix realment a les roques de Formentor (Mallorca, EE 12).

Dictamnus albus L. i **D. hispanicus** Webb ex Willd. — Una part dels botànics antics confongueren aquestes dues espècies, que són certament afins, però que poden ésser distingides netament per caràcters morfològics i que, contra allò que diu «Flora Eu-

ropaea» (II: 229), posseeixen un capteniment ecològic i una distribució geogràfica completament diferents (cf. P. FONT i QUER 1928: 24-27; 1962: 431-433).

Digitalis lutea L. — Montsec, Hostal Roig (CG 35).

Dipcadi serotinum (L.) Med. — Als Pirineus ascendeix força, aprofitant indrets rocosos: Ripollès: Vall de Ribes (DG 18; DG 38). La Marina Septentrional: Cap de St. Antoni (BC 59).

Diplachne serotina (L.) Lk. — Berguedà: Berga (DG 06); Ripollès: Roques Blanques (DG 28); Osona: St. Pere de Casserres (DG 45); Vallès Oriental: l'Ametlla (DG 31).

Dryopteris abbreviata (DC.) Newm. — Ripollès: Gorges de Núria, 1875 m, Coma de Fresers, 2400 m (DG 39).

D. carthusiana (Vill.) H.P. Fuchs — Formes no gaire típiques, tendents a *D. dilatata*, han estat observades al Ripollès: prop el Collet Verd, 2150 m (DG 29); vall de Puigmal, 2250 m (DG 29); Bosc de Ribes, 1425-1500 m (DG 38); Gorges de Núria, 1900 m (DG 39).

Echinaria capitata Desf. — Els Serrans: entre Losilla i Arcos de Salinas, 1300 m (XK 62).

Echinops sphaerocephalus L. — Berguedà: Guardiola (DG 07); Castellar de N'Hug (DG 28); freqüent al Ripollès (DG 27; DG 37; DG 18; DG 28; DG 38); la Garrotxa: Coll de Cauert (DG 47); la Selva: el Far (DG 05), O. BOLÒS i R. M. MALSALLES.

Echium parviflorum Moench — Formentera, sa Mola, leg. E. GROS, BC 42540.

E. vulgare L. subsp. *coincyanum* (Lacaita) comb. nova = *E. coincyanum* Lacaita, *Journ. Linn. Soc. London (Bot.)* 44: 374, 1919 — Substitueix la ssp. *argentae* (Pau) Font Quer al migjorn valencià: la Ribera Alta: el Portell d'Alzira (YJ 23); la Costera: Xàtiva (YJ 11); Baix Vinalopó: Crevillent (XH 93), etc. Pensem que hi deuen correspondre en general les citacions d'*E. vulgare* i d'*E. pustulatum* corresponents a aquestes contrades. Dubtem però que arribi al Barcelonès i a Bages, com admet GIBBS (1971). Per altra banda no hem sabut veure cap afinitat pròxima entre la

ssp. *coincyanum* i *E. creticum* L., que coneixem, ben típic, del Cap de Creus.

Eclipta prostrata (L.) L. — Segrià: al sud-est de Lleida, marge d'un arrossar (CG 00). Només coneixem aquesta espècie de les contrades litorals.

Elatine alsinastrum L. — Alt Empordà: la Jonquera, VAYR., BC. E. VAYREDA havia determinat erròniament l'exemplar com a *Hippuris vulgaris*.

Elaeoselinum asclepium (L.) Bertol. — La Plana Alta: sobre la carretera del Desert de les Palmes (DH 53).

Eleusine indica Gaertn. — Planta rara, de tendència esporàdica. La Garrotxa: Llocalou, BC 136897; la Selva: Maçanes, 80 m; Maresme: Vilassar de Mar (DF 49); espècie no inclosa a la flora de P. MONTSERRAT (1968).

E. tristachya (Lamk.) Lamk. ssp. *barcinonensis* (Costa) A. et O. Bolòs — Progressa lentament. La Garrotxa: el Sallent de Santa Pau (DG 66); Mieres (DG 76); Baix Llobregat: Esparreguera (DF 09); Baix Penedès: Segur de Calafell, F.Q. et al., BC 108645.

Elyna myosuroides (Vill.) Fritsch — Serra de Cadí: Pas dels Goslans, 2420 m (CG 98).

Emex spinosa (L.) Campd. — Rara a les contrades litorals entre València i Barcelona. L'Horta: Puçol, CALDUCH, BC 139574!; la Plana Alta: Orpesa, F.Q., BC 135172!; Montsià: St. Carles de la Ràpita (BE 99); Tarragonès: sorres marítimes de l'Arrabassada, SENN., Pl. d'Esp. 4032, BC; Barcelonès: Pedralbes, TORRELLA, BC 605245!, el Guinardó, carrers (DF 28).

Endressia pyrenaica (Gay ex DC.) Gay — Serra de Cadí: Prat d'Aguiló, 2020 m (CG 98).

Epilobium angustifolium L. — Raríssim a les Muntanyes Catalàniques septentrionals. Les Guilleries: W d'Osor; Montseny: Turó d'Arenys 900 m (DG 52).

E. nutans F.W. Schmidt — La planta del Pallars Sobirà: Selva Plana, que PAU determinà com a *E. tetragonum* L. ssp. *gillotii*

- Lév. (cf. BC 21834 i F.Q., 1915: 8), és en realitat *E. nutans*, espècie no inclosa a la «Fl. de Cat.» de CADEVALL.
- Epipactis atrorubens** (Hoffm.) Schult. — Ripollès: sobre la Corba (DG 37).
- Equisetum arvense** L. — Anoia: la Llacuna (CF 79); el Racó d'Ademús: Castelfabib (XK 44).
- E. hyemale** L. — Montseny: Santa Fe, 1.120 m (DG 52).
- Eragrostis papposa** (Duf.) Steud. — Difosa per la terra baixa valenciana en comunitats calcigades (*Trittgesellschaften*) de sòls àrids. La Ribera Baixa: Corbera de la Ribera, leg. BORJA, det. F.Q., BC 101624!; la Plana Alta: Orpesa (BE 54). Penetra alguns quilòmetres dins el Principat de Catalunya, del qual no era coneguda: Montsianès: Alcanar, el Mirador, terra calcigada i seca (BE 89).
- Erica terminalis** Salisb. f. **brevifolia** (Pau) comb. nova = *E. stricta* f. *brevifolia* Pau, *An. Soc. Esp. H. Nat.* XXVII: 440, Madrid 1899.
- Erigeron annuus** (L.) Pers. — Espècie en expansió als Pirineus orientals. A les localitats ja conegudes (v. VIGO 1974, 1977) cal afegir: Vallespir, freqüent a la comarca: Prats de Molló (DG 59); Serrallonga (DG 69); Reiners (DH 70); la Garrotxa: Olot, carretera de Sta. Pau (DG 56); Ripollès i Osona: des de més amunt de St. Joan de les Abadesses fins a Borgonyà (DG 47; DG 37; DG 36; DG 35); també cap a Alpens (DG 26).
- E. naudinii** (Bonnet) G. Bonnier — Planta ja molt difosa arreu de la regió mediterrània, des del Rosselló: al sud de Perpinyà (DH 92); Nidoleres (DH 81); Illa (DH 62); del Vallespir: Banyuls de la Marenda (EH 10); fins al Baix Cinca: Torrent de Cinca (BF 79); i al País Valencià: Zucaina (XJ 67); Requena (XJ 67); Casinos, Mas d'Agustí (XK 90); Muro d'Alcoi (YH 29); Torremendo (XH 80), etc.
- Erodium chium** (L.) Willd. — Les plantes de la Conca de Barberà que hem vist en herbari (BC) determinades com a *E. chium* són, en realitat, *E. malacoides* (L.) L'Hér. ssp. *subtrilobum* (Jord.)

- Maire. Les citacions de l'Anoia probablement són també errades.
- E. ciconium** (L.) L'Hér. — La Plana d'Utiel: al sud d'Utiel (XJ 57).
- E. foetidum** (L. et Nath.) L'Hér. ssp. **crispum** (Lap.) O. Bolòs et J. Vigo — Remarquem que GUITTONNEAU (1972: 98) deu haver sofert una confusió en parlar de la localitat de «Las Corbera (Gerona)» (sic). LAPEYROUSE (1813: 390) deia que la planta viu a les Covetes de Corbera («Las Cobas de Corbera»), localitat rossellonesa.
- E. f. ssp. *glandulosum*** (Cav. in Lamk.) O. Bolòs et J. Vigo — Sembla que no existeix pas a Montserrat, on ha estat confosa amb la ssp. *rupestre*. Els exemplars pirinenques, per altra banda, són molt menys glandulosos que els típics, del Vallès Occidental.
- E. f. ssp. *rupestre*** (Pourr. ex Cav.) O. Bolòs et J. Vigo — La combinació correcta en la categoria d'espècie fou feta ja per CADÈVALL i SALLENT (Fl. de Cat. I: 374, Barcelona 1915). El nom és doncs, en aquesta categoria: *E. rupestre* (Pourr. ex Cav.) Cad. et Sallent. GUITTONNEAU (1963) ho ignorà i els autors de «Flora Europaea» tampoc no se n'adonaren.
- Erugastrum laevigatum** (L.) O.E. Schulz ssp. *laevigatum* — La Plana Baixa: la Vall d'Uixó (YK 30).
- Erysimum incanum** G. Kze. — Els Serrans: entre Losilla i Arcos de Salinas, 1.300 m (XK 62).
- Euonymus europaeus** L. — Anoia: la Llacuna (CF 79); la Pandalena, 600 m (CG 60).
- Euphorbia amygdaloides** L. — La Segarra: Talteüll (CG 63).
- E. esula** L. — Raríssima als Països Catalans. Alt Empordà: Llers, olivets, SENN., Pl. d'Esp. 591. Citada de Banyuls de la Marena (Vallespir) per GAUTIER (n.v.). Un exemplar incomplet que, segons l'etiqueta, fou collit a Lleida (Segrià) pel G. CRISÓGON (BC; Senn) sembla que també pertany a aquesta espècie. Nombroses indicacions del Principat de Catalunya, del País Valencià i de les illes Balears corresponen a errors de determinació.
- E. isatidifolia** Lamk. — Alt Palància: las Alcublas (YK 01).
- E. maculata** L. — Osona: al nord de Roda de Ter (DG 45).

- E. minuta** Loscos et Pardo — La Segarra: Talteüll (CG 63); Anoia: els Prats de Rei, vall de Can Mates (CF 81); la Plana d'Utiel: Requena (XJ 67); les Valls del Vinalopó: el Xinorlet (XH 85).
- E. nevadensis** Boiss. et Reut. var. **ragonensis** (Loscos et Pardo) Boiss. in DC. — Molt rara a Bages: Manresa, Bosc Servitge, F.Q., BC 57227 *ut E. esula*; Castellfollit del Boix, Can Ferrer (CG 91); Alt Urgell: Congost dels Tres Ponts, prop Organyà, F.Q., BC 99285; ascendeix fins al Pallars Jussà: al sud de Senterada (CG 28).
- E. nutans** Lag. — Ja existia a Olot (la Garrotxa) durant la primera meitat del segle XIX (F. BOLÒS, BC 145695!). Al País Valencià, segons RIGUAL (1972), havia estat cultivada. Ara s'hi manté a diverses localitats: la Ribera Alta: Aiginet (YJ 14), etc., fins al Baix Segura: la Aparecida (XH 71).
- E. prostrata** Ait. — Freqüent a les contrades marítimes, tendeix a estendre's a tota la terra baixa mediterrània: Castelló d'Empúries, O. BOLÒS, BC 149778; Torroella de Montgrí, Ll. PERICOT, BC 92565; Girona, A. BOLÒS, BC 91774; la Cellera, CODINA, BC 99418; Martorell de la Selva, F.Q., BC 105420; Platja d'Aro, F.Q., BC 105446; Anoia: l'Espelt (CG 90); el Papiolet (Penedès), P. PALAU, BC 118701; Puig-reig, F.Q., BC 93270; Fraga, A. BOLÒS, BC 140860; Castelló de la Plana, CALDUCH, BC 129077. Ascendeix fins a Osona: al nord de Roda de Ter, O. BOLÒS i J. VIGO, BC 596952; i al Ripollès: Ribes de Freser, J. VIGO, BC 605594.
- E. seguieriana** Neck. — Alt Urgell: Valldarques (CG 56).
- E. serpens** Kunth — Estesa per la terra baixa mediterrània, però no tan freqüent com *E. prostrata*. La Garrotxa: Besalú, A. i O. BOLÒS, BC 485780; la Selva: Martorell de la Selva, F.Q., BC 105421; el Maresme: St. Pol de Mar (DG 60); Vallès Occidental: St. Cugat, A. i O. BOLÒS, BC 130827.
- Ferula communis** L. — Congost de Terradets, 400 m (CG 25).
- Festuca paniculata** (L.) Schinz et Thell. — Alt Empordà: entre St. Llorenç de la Muga i Maçanet de Cabrenys (DG 89). Espècie no inclosa a la flora de MALAGARRIGA (1976).

- F. rubra** L. ssp. **cyrnea** (St.-Y.) — Estègue, 950 m (DG 37) (det. I. MARKGRAF); prop Ribes de Freser (DG 38) (det. I. M.).
- F.r.** ssp. **juncea** (Hack.) — Pla Beguet, 1.950 m (DG 18) (det. I. M.); sobre Núria, 2.050 m (DG 39) (det. I. M.).
- F. r.** ssp. **nevadensis** Hack. — Ripollès: Clotes del Puigmal, 2.480 m (DG 29) (det. I. M.); Pic de Fresers, 2.600 m (DG 39) (det. I. M.); Gorges del Freser, solell, 2.100 m (DG 39) (det. I. M.).
- F. r.** ssp. **rubra** — Ripollès: Queralbs, 1.175 m (DG 38) (det. I. M.).
- Filago gallica** L. — Ripollès: Vall de Ribes, rara en alguns indrets esquistosos, fins a 1.100 m (DG 28; DG 38); la Ribera Alta: Beneixida (YJ 12).
- F. minima** (Sm.) Pers. — Serra d'Espadà: Almedíjar (YK 21).
- Filipendula ulmaria** (L.) Max. — Pallars Sobirà: Vall de Cardós (CH 51); Gerri de la Sal (CG 48); Berguedà: la Pobla de Lillet (DG 17).
- F. vulgaris** Moench — Pallars Jussà: Cellers (CG 25); Gironès: Porqueres, vers el Coll del Ginestar (DG 76).
- Fraxinus angustifolia** Vahl — La ssp. **angustifolia** és la més freqüent a tota la terra baixa. Hem vist exemplars de la ssp. **oxycarpa** (Bieb. ex Willd.) Franco et Rocha de les localitats següents: Alt Empordà: Llers (SENN., BC); la Selva: Martorell de la Selva, 125 m (F.Q., BC 40993); Maçanet de la Selva (A. BOLÒS i F.Q., BC 102058); Vallès Oriental: Vilamajor, M. GARRIGA, BC 124795; Barcelonès: la Font Grogua, A. BOLÒS, BC 100438; Ports de Beseit: Almescar, 1.000 m, A. BOLÒS, O. BOLÒS i F.Q., BC 148904.
- F. excelsior** L. — Alt Empordà: les Salines, 850 m (DG 79).
- F. ornus** L. — La Vall d'Albaïda: Pinet (YJ 31).
- Gagea villosa** (M. Bieb.) Duby [= *G. arvensis* (Pers.) Dum.] — Anoia: els Prats de Rei, camps de blat (CG 71).
- Galanthus nivalis** L. — Ripollès: Gorges de Núria, Gorges del Freser (DG 39).
- Galium brockmannii** Briq. — Anoia: La Llacuna, Roques de la Criada, 800 m (CF 79).

G. maritimum L. — Arriba, vers el sud, fins al Camp de Morvedre: Gilet (YJ 29).

G. rotundifolium L. — Antigament havia estat citat del Bosc de Carcanet (Capcir), on no havia estat vist en temps recents. L'hem observat al límit mateix d'aquesta avetosa, dins el departament de l'Arieja (DH 32).

G. valentinum Lange — Es fa al *Rosmarino-Ericion* i, principalment, a l'*Helianthemo-Thymetum piperellae*. El Camp de Túria: Vilamarxant (YJ 08); la Foia de Bunyol: Buñol (XJ 86); la Plana d'Utiel: la Portera (XJ 66).

G. verum L. — El Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44); la Plana d'Utiel: Utiel (XJ 58).

Genista anglica L. — Baixa Cerdanya: la Molina (DG 18).

G. hispanica L. ssp. **hispanica** — Relativament difosa per les muntanyes valencianes septentrionals. La Plana Alta: Cabanes de l'Arc (YK 22); la Plana Baixa: l'Alcúdia de Veo (YK 22); Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93); els Serrans: Villar de Olmos (XJ 68).

G. pilosa L. — Alt Urgell: obac de Guils (CG 59); Coll de Faideilla, sobre Bóixols (CG 46); Alt Empordà: les Salines, 1.050 m (DG 79); Montnegre de Ponent (DG 61).

G. scorpius (L.) DC. — No han pogut ésser confirmades les antigues citacions d'aquesta espècie a les illes Balears.

G. tinctoria L. — Baixa Cerdanya: Montellà (CG 99); Alt Urgell: Querforadat; sobre Cava, A. BLASCO i J. VIGO (CG 88).

Gentiana ciliata L. — Moianès: entre Moià i Collsuspina (DG 33). Espècie no inclosa a la flora de FONT I QUER (1914).

G. lutea L. subsp. **montserratii** (Vivant) comb. nova = *Gentiana montserratii* Vivant, Bull. Soc. Bot. France 122: 331-338, Paris 1975 — Serra de Cadí, sobre Arsèguel, A. BLASCO i J. VIGO (CG 88). També es fa a Ordesa, Cascadas de Cotatuero, 1.800 m, CUATREC., BC 41196.

G. verna L. — La Garrotxa: Puig s'Estela, 1.400 m (DG 47); Cabrerès: el Far, Tavertet, Rupit (DG 54; DG 55).

- Geranium lucidum** L. — Serra d'Espadà: Eslida, 450 m (YK 31); Almedijar (YK 21).
- G. pusillum** L. — Montsec, Hostal Roig, 1.100 m (CG 35).
- G. robertianum** L. ssp. **robertianum** — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48); Baix Camp: entre l'Argentera i Escornalbou (CF 25); Ports de Morella: Morella (YK 49).
- G. sanguineum** L. — Montsec, Hostal Roig, 1.100 m (CG 35); Ripollès: molt rar a la Vall de Ribes (DG 28).
- Geum sylvaticum** Pourr. — Montsianès: Montsià, 500 m (BF 90); Serra d'Espadà, Almedijar (YK 21).
- G. urbanum** L. — Baix Camp: Vandellós (CF 14).
- Glaucium flavum** Cr. — La Marina Septentrional: Beniarbeig (YJ 50).
- Glechoma hederacea** L. — Molt rara al Ripollès: Vall de Ribes, el Baell (DG 28); Serrat (DG 38). També és raríssima a la Serra Superior del Vallès: la Barata (DG 11). Observada alguna vegada al Montseny i també a les Guilleries: St. Sadurní d'Osormort.
- Globularia cordifolia** L. ssp. **cordifolia** — El monografista O. SCHWARZ (1939) s'erra quan diu que aquest tàxon manca als Pirineus (v. O. BOLÒS 1977: 124-126). A les nombroses localitats conegeudes hom podria afegir encara: La Garrotxa: Sous (DG 77); la Selva: St. Martí Sa-Calm (DG 65), O. BOLÒS i R. M. MASALLES; Moianès: Collsuspina (DG 33), etc.
- Gnaphalium luteo-album** L. — Arriba al migjorn valencià. La Vall d'Albaida: Pinet (YJ 31), la Marina Septentrional: Beniarbeig, 200 m (YJ 50).
- G. uliginosum** L. — Ripollès: Ribes de Freser (DG 38).
- Gomphocarpus fruticosus** (L.) Ait. f. — Lentament estén la seva àrea. Alt Empordà: Cantallops (DG 99); la Marina Septentrional: Beniarbeig, 200 m, un individu a l'arenys d'una rambla (YJ 50).
- Guillonea scabra** (Cav.) Coss. — No existeix pas, que ho sapiguem, a la «província de Tarragona», on l'assenyala MALAGARRIGA (1971), atribuïnt la citació a un de nosaltres (O.B.). Segons ens

pensem, hi degué haver una confusió amb la citació de Torreblanca (la Plana Alta) feta el 1967 (*Mem. R. Acad. Cienc. Barcelona* 724: 221-223). L'espècie és força freqüent als *Rosmarinetalia* del País Valencià i, des del litoral: Orpesa, 10 m s.m. (BE 54); Montgó (BD 40), ascendeix a la Foia de Bunyol: Buñol (YJ 86); als Serrans: entre Losilla i Arcos de Salinas, 1.300 m (XK 62), etc.

Guizotia abyssinica (L. f.) Cass. — Els aquenis d'aquesta composta són el negrilló, venut en el comerç com a aliment dels ocells de gàbia. Això explica probablement la difusió de l'espècie en els darrers temps. La coneixem, com a adventícia, dels jardins de Barcelona (DF 28); de l'Anoia: el Bruc (CG 90), etc.

Gypsophila hispanica Wk. — Apareix als sòls guixencs del territori serrànic: el Racó d'Ademús: XK 44; Tuéjar (XK 60); Cofrentes (XJ 64), etc. La citació d'Andorra que fa el monografista BARKOUDAH (1962: 74) és errònia.

Halimium halimifolium (L.) Wk. ssp. **halimifolium** — Tarragonès: Cap de Salou, arenals marítims; l'Horta de València: el Perelló, arenals marítims (YJ 35).

Haplophyllum linifolium (L.) G. Don. f. ssp. **rosmarinifolium** (Pers.) O. Bolòs et J. Vigo — Estès de la Plana d'Utiel: Requena (XJ 66) a l'Alacantès: el Campello (YH 25).

Hedysarum spinosissimum L. — Segrià: Sunyer (BG 90). Espècie no inclosa a la flora de MASCLANS (1966).

Helianthemum canum (L.) Baumg. — Alt Urgell: al sud d'Organyà (CG 67).

H. ledifolium (L.) Mill. — Urgell: al nord de Claravalls (CG 42); Anoia: la Llacuna, 650 m (CF 79).

H. marifolium (L.) Mill. — Difós per la part septentrional i central del País Valencià: Vinaròs (BE 88); Bell-lloc del Pla (YK 55); al sud d'Utiel (XJ 57); Bétera (YJ 18); arriba a Cullera (YJ 34).

H. nummularium (L.) Mill. ssp. **tomentosum** (Scop.) Sch. et Thell. — Anoia: a l'oest de la Llacuna (CF 79); la Panadella (CG 60); Alt Penedès: St. Martí Sa-Roca (CF 88).

H. oelandicum (L.) DC. ssp. **italicum** (L.) Font Quer et Rothm. —

- Baix Empordà: Ultremort (EG 05); Urgell: Ossó de Sió (CG 42).
- H. origanifolium** (Lamk.) Pers. ssp. **origanifolium** var. **glabratum** Wk. — Apareix al territori serrànic. Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93); las Alcublas, 950 m (YK 01).
- H. o. ssp. o. var. origanifolium** — Freqüent a la terra baixa marítima del País Valencià. La Plana Baixa: la Vall d'Uixó (YK 30); el Camp de Moredre: Sagunt (YJ 32); el Camp de Túria: Casinos, Mas d'Agustí (XK 90), etc. Ascendeix fins a la part inferior de l'Alt Palància: Villatorcas (YK 11); Azuébar (YK 21).
- H. squatum** (L.) Pers. — Sòls guixencs del País Valencià: la Vall de Cofrents: Cofrentes (XJ 64); Alt Vinalopó: Sax (XH 87); l'Alacantès: sobre Busot (YH 26).
- Helichrysum italicum** (Roth) G. Don f. [= *H. angustifolium* (Lamk.) DC.] ssp. **serotinum** (Boiss.) P. Fourn. — Conflent: al sud de Noedes (DH 41); Baix Cinca: Torrent de Cinca (BF 79); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44); la Plana d'Utiel: Cuevas de Utiel (XJ 48).
- Helleborus foetidus** L. — Alt Empordà: les Salines, 1.050 m (DG 79); Gironès: els Àngels (DG 84); Alt Maestrat: En Roig, 450 m (BE 58); al nord-oest de Benassal (YK 47).
- Herniaria fruticosa** L. — Els Serrans: Tuéjar (XK 60); Alt Vinalopó: Sax (XH 87).
- H. scabrida** Boiss. — Penetra dins el País Valencià, al territori serrànic. Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 52); els Serrans: entre Losilla i Arcos de Salinas, 1.300 m (XK 52).
- Heteropogon contortus** (L.) R. et Sch. — Freqüent a les comarques litorals, de l'Estartit (EG 14) al Cap de la Nau (BC 69). Penetra vers l'interior fins a Berga (DG 06); a Collbató (DG 00); a Xàtiva (YJ 11), a Beneixida (YJ 12), etc.
- Himantoglossum hircinum** (L.) Spreng. — Espècie raríssima als Països Catalans. Només la coneixem de la regió de Perpinyà: entre Vingrau i Òpol, *Phlomido-Brachypodietum retusi* (DH 84); etc.
- Hippuris vulgaris** L. — La citació de la Jonquera (Alt Empordà) és errada (vegeu l'apartat corresponent a *Elatine alsinastrum*).

Holcus lanatus L. — Segrià: Corbins, riba de la Noguera Ribagorçana (CG 01); la Plana Baixa: la Vall d'Uixó (YK 30); Alt Palància: Jérica (YK 01); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).

Holosteum umbellatum L. — La Segarra: Talteüll (CG 63); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48).

Hordeum murinum L. ssp. *murinum* — És possible que les citations del delta de l'Ebre donades per BALADA i col·lab. (1977) corresponguin a *H. maritimum*.

H. maritimum With. — Delta de l'Ebre: voltants d'Amposta; espècie no citada per BALADA i col·lab. (1977).

Humulus lupulus L. — Rosselló: Salses (DH 94); Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48); la Segarra: Talteüll (CG 63).

Hyoseris radiata L. — Tarragonès: la Canonja (CF 45).

Hyparrhenia hirta (L.) Stapf ssp. *hirta* — Ascendeix fins als Serrans: Losa del Obispo (XJ 89).

H. h. ssp. *pubescens* (Vis.) Paunero — Ascendeix fins a Berga (DG 06), a Losa del Obispo (XJ 89); a Casinos (XK 90); a Tous (YJ 03); a Cofrentes (XJ 64), etc.

Hypericum humifusum L. — Alt Empordà: les Salines (DG 79); espècie no inclosa a la flora de MALAGARRIGA (1976); la Selva: St. Martí Sa-Calm (DG 65), O. BOLÒS i R. M. MASALLES. La citació de Montserrat que fa CADEVALL (Fl. Cat. I: 383) deu correspondre a una confusió; a l'herbari Cadevall no hi ha cap exemplar d'aquesta procedència.

H. pulchrum L. — Al Montseny el coneixem únicament d'una localitat, situada dins l'estatge del *Quercetum mediterraneo-montanum*, sobre Riells, a 600 m s.m. (DG 52).

H. richeri Vill. ssp. *burseri* (DC.) Nym. — Els exemplars que SENNEN recol·lectà al Canigó (BC, Senn.) són, en realitat, **H. maculatum** Cr.

H. tetrapterum Fr. — La planta de les valls de Boí citada per FONT I QUER (1948: 19) és, segons els exemplars de BC, **H. maculatum** Cr. La citació del Puigmal (PUIGG.) no és tampoc gaire versemblant.

Ilex aquifolium L. — Pallars Sobirà: Cabdella (CH 30); molt rar

a l'altiplà central del Principat: Anoia: els Prats de Rei, vall de Can Mates (CG 81). Montsianès: Montsià, 500 m, O.B., R. FOLCH i LL. DE TORRES (BF 90).

Impatiens glandulifera Royle — Espirà de Conflent.

Inula conyzoides DC. — Pallars Jussà: Congost de Terradets, 400 m (CG 25); Serra d'Espadà: Eslida (YK 31); Alt Millars: Zucaina (YK 24); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).

I. salicina L. — La Garrotxa: entre el Collell i el Torn (DG 76); Berguedà: Montclar (CG 95); Anoia: Rofes, obac de Cantacorbs, 490 m (CF 89).

Ipomoea sagittata Poiret — La Plana Alta: Torreblanca, aiguamolls litorals de la Torrenostra (BE 65).

Iris subbiflora Brot. — La Segarra: Talteüll, la Codina (CG 63).

Jasione montana L. — Berguedà: Montclar, sòl descarbonatat (CG 95); Anoia: el Bruc, esquists al Serral de Moixerigues (CG 90); Alt Millars: Zucaina (YK 25), d'on s'endinsa a Aragó: Rubielos de Mora (YK 05).

Jasminum fruticans L. — Rosselló: Millars (DH 72); Baix Empordà: Montgrí oriental (EG 15); la Segarra: Talteüll (CG 63); Pallars Jussà: Congost de Terradets, 400 m (CG 25); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).

Jasonia glutinosa (L.) DC. — Ascendeix fins a la part meridional del Pallars Sobirà: Congost de Collegats (CG 38); Gerri de la Sal (CG 48).

J. tuberosa (L.) DC. — Alt Millars: Zucaina (YK 24).

Juncus acutiflorus Ehrh. — Alt Empordà: les Salines 1.050 m (DG 79). Espècie no inclosa a la flora de MALAGARRIGA (1976).

J. bufonius L. — Alt Empordà: les Salines, 1.050 m (DG 79); Anoia: la Llacuna, Pla Novell (CF 79); Alt Urgell: al sud d'Oliana (CG 65).

J. capitatus Weigel — Ripollès: Queralbs, 1.275 m (DG 39).

J. compressus Jacq. ssp. **gerardi** (Lois.) Rouy — Segrià: Albatàrrec (CG 00). Espècie no inclosa a la flora de MASCLANS (1966).

J. effusus L. — Alt Empordà: les Salines, 1.050 m (DG 79).

J. inflexus L. — La Plana d'Utiel: Requena (XJ 67); la Canal de Navarrés: Tous (JX 03).

J. maritimus Lamk. — Ascendeix fins als Serrans: Tuéjar, 700 m (XK 60).

Juniperus communis L. ssp. **communis** — A desgrat del que diuen

J. DO AMARAL FRANCO i M. L. DA ROCHA AFONSO (1968) és un tàxon amplament difós als Països Catalans, on és comú principalment als estatges montà i mediterrani muntanyenc del Principat de Catalunya i de la part septentrional del País Valencià. Arriba a la Llacuna (CF 79), a la Panadella (CG 60), a la Mola de Colldejou (CF 25); a Ares del Maestrat (YK 48), a Hontanar (XK 34), etc.

J. thurifera L. — Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93); el Racó d'Ademús, freqüent: XK 34; XK 63; els Serrans: XK 62.

Knautia arvensis (L.) Coulth. subsp. **rupicola** (Willk.) comb. nova = *Trichera subscaposa* (Boiss. et Reut.) Willk. var. *rupicola* Willkomm, Supplementum Prodromi Flora Hispanicae: 72, Stuttgartiae 1893.

subv. **rupicola** (Willk.) comb. nova = *Trichera subscaposa* var. *rupicola* Willk., l.c. 1893.

subvar. **cardonica** subvar. nova. *Foliis laxe pilosis, pedunculis involucralibusque phyllis heterotrichis.* Typus: Cardó, in rupibus calc., l. Portell de Xàquera, ad 900 m alt., leg. P. Font i Quer, 28 jun. 1942, BC 92817.

K. arvensis (L.) Coulth. subsp. **meridionalis** (Briq.) comb. nova = *K. collina* Jord. var. *meridionalis* Briquet, Ann. Cons. Jard. Bot. Genève 4: 88, 1900.

f. **meridionalis** (Briq.) comb. nova = *K. collina* var. *meridionalis* Briq., l.c. 1900.

f. **ceretanica** (Senn.) comb. nova = *K. ceretanica* Sennen, Pl. d'Espagne 3411, anno 1918, Barcelona = *K. purpurea* (Vill.) Borb. var. *ceretanica* Senn. ex Szabó, Bot. Közlem, XXI: 125, Budapest 1934.

K. arvensis (L.) Coulth. subsp. **subscaposa** (Boiss. et Reut.) comb. nova = *K. subscaposa* Boissier et Reuter, Pugillus plantarum

K. novarum Africae borealis Hispaniaeque australis: 53, Genève 1852.

var. **subscaposa** (Boiss. et Reut.) comb. nova = *K. subscaposa* Boiss. et Reut., l.c. 1852.

var. **subintegerrima** (Rouy) comb. nova = *K. subscaposa* Boiss. et Reut. var. *subintegerrima* Rouy, Bull. Soc. Bot. France XXIX: 110, Paris 1882.

var. **alboi** (Senn.) comb. nova = *K. alboi* Sennen, Anuari de la Junta de Ciències Nat. II: 644-645, Barcelona 1917.

K. arvensis (L.) Coulte subsp. **arvensis** var. **involucrata** (Senn.) comb. nova = *K. involucrata* Sennen, Pl. d'Espagne (Bol. Soc. Ibérica Ciencias Nat.): 187 (175), Zaragoza 1926.

K. dipsacifolia Kreutzer subsp. **arvernensis** (Briq.) comb. nova = *K. subcanescens* Jord. var. *arvernensis* Briquet, Ann. Cons. et Jard. Bot. Genève 6: 101 (42), 1902.

f. **arvernensis** (Briq.) comb. nova = *K. subcanescens* var. *arvernensis* Briq., l.c. 1902.

f. **angustata** (Rouy) comb. nova = *K. silvatica* var. *angustata* Rouy, Fl. de France VIII: 111, Paris 1903.

K. dipsacifolia Kreutzer subsp. **catalaunica** (Senn. ex Szabó) comb. nova = *K. catalaunica* Sennen ex Szabó, Botanikai Közlemények XXXI: 126, Budapest 1934.

f. **catalaunica** (Senn. ex Szabó) comb. nova = *K. catalaunica* Senn. ex Szabó l.c., 1934.

f. **amoena** (Szabó) comb. nova = *K. catalaunica* f. *amoena* Szabó, Bot. Közlem. XXXI: 126, Budapest 1934.

Kochia prostrata (L.) Schrad. — Rosselló: Millars (DH 72); Illa (DH 62); Alt Urgell: Castellciutat (CG 79); la Segarra: Talteüll (CG 63); la Llitera: Tamarit de Llitera (BG 83).

K. scoparia (L.) Schrad. — Freqüent i abundant a les comunitats ruderals de les contrades poc plujoses. L'Horta de València: Vallsència (YJ 27).

Laburnum anagyroides Med. — Subspontani al Vallespir: La Presota (DG 59).

Lactuca perennis L. — Vallespir: Banyuls de la Marenda, lito-

ral, 4 m s.m. (EH 10); Baix Empordà; l'Estartit (EG 15).
L. virosa L. — Anoia: la Llacuna, vers la Torrebosqueta, 650 m (CF 79).

Lamium galeobdolon (L.) L. — Ripollès: rar a la Vall de Ribes (DG 38); la Garrotxa: el Sallent de Santa Pau, la Fontica, prop el Mas Esparregueres, 350 m, *Lamio-Alnetum* (DG 66).

L. hybridum Vill. — Berguedà: Montclar (CG 95); Ripollès: Ribes de Freser (DG 38); la Garrotxa: el Sallent de Santa Pau, Mas Esparregueres (DG 66); Anoia: la Llacuna (CF 79).

Lapiedra martinezii Lag. — Ascendeix vers el nord fins al Camp de Túria: Vilamarxant (YJ 08); i al Camp de Morvedre: Sant Esperit (YJ 29).

Laser trilobum (L.) Borkh. (= *Siler trilobum* Cr.) — Citat per error dels Pirineus (LAP., GAUT., C. PUJOL, SENN.) i de les Muntanyes Olossitaniques (CODINA ap. CAD., Fl. Cat. III: 31). Cal suprimir aquesta espècie de la flora dels Països Catalans.

Laserpitium gallicum L. — Montsianès: Montsià, 700 m (BF 90).

L. nestleri Soy.-Will. — La citació del Cabrerès feta per SENNEN és probablement errònia. Els exemplars corresponents, de l'herb. Sennen, són *L. latifolium* L.

L. siler L. — Serra de Cadi, prop Puig Oriol, 2.100 m, A. BLASCO i J. VIGO (CG 88); Occitània: Serra de Madres (DH 32).

Lappula zapateri (Pau) comb. nova = *Cynoglossospermum barbatum* (M.B.) f. *zapateri* Pau, Bol. Soc. Esp. Hist. Nat. I: 154-155, Madrid III-1901 = *Echinospermum zapateri* (Pau) Pau ex Magnier. Els Serrans: entre Losilla i Arcos de Salinas, 1.300 m (XK 62).

Lathyrus aphaca L. — La Marina Septentrional: Montgó (BD 40).

L. cirrhosus Ser. in DC. — Aquesta espècie, que té la localitat clàssica a Oleta, al Conflent, arriba possiblement a les Serralades Catalanídiques centrals (muntanyes de Prades), on sembla que fou collida per COSTA l'any 1860. A l'herb. Costa (BC) hi ha, reunides en un sol plec, tres etiquetes: una d'elles diu «*Lathyrus cirrhosus* Ser.? an *L. latifolius* Dec.? Espluga de Francolí julio 10/60 (Costa)». Les altres són de *Lathyrus* sp., Prats de Rei i

de *L. latifolius* var. *angustifolius*, Vilaller. Els tres exemplars corresponents, barrejats entre ells, són *L. cirrhosus*, *L. latifolius* var. *latifolius* i *L. latifolius* var. *ensifolius*.

L. filiformis (Lamk.) Gay — Serra d'Aitana, 1.400 m (YH 38). Espècie no inclosa a la flora de RIGUAL (1972).

L. inconspicuus L. — Un de nosaltres (O.B.) creu que l'ha vist prop el poble de Montseny (Vallès Oriental), a l'*Helianthemion guttati*, però, de moment no ens ha estat possible de trobar l'exemplar corresponent per tal de verificar-ne la determinació.

L. laevigatus (Waldst. et Kit.) Gren. — Serra de Cadí, sobre Bastanist (CG 98).

L. pratensis L. — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48); Anoia: els Prats de Rei (CG 71).

L. tingitanus L. — Penetra fins al Vallès Oriental: Sta. Maria de Palautordera, R.M. MASALLES i J. VIGO (DG 51).

Launaea arborescens (Batt.) Murb. — Freqüent a Múrcia, penetra uns quilòmetres dins el País Valencià. Baix Segura: al sud d'Orihuela (XH 71).

Laurus nobilis L. — Subspontani a les Gorges de la Fou (Vallespir) (DG 69).

Lavandula dentata L. — Una localitat extrema vers el nord, fortament disjunta, a la Plana Alta: Benicàssim, pujada al Desert de les Palmes (YK 53).

L. stoechas L. — Poc freqüent al País Valencià, que és predominantment calcari. La Plana Alta: Cabanes de l'Arc (YK 54); la Plana Baixa: Eslida (YK 31); el Camp de Morvedre: Gilet (YJ 29); la Vall d'Albaida: Pinet (YJ 31).

Lavatera cretica L. — Penetra fins a l'Anoia: prop de Castelloli (CG 80).

L. mauritanica Durieu — Els Columbrets, CALDUCH! (CE 01). Sembla que els exemplars corresponen a la ssp. *davaei* (P. Cout.) P. Cout., ibero-magrebina.

L. olbia L. var. **olbia**. — Mallorca Oriental! Menorca? Les plantes de Menorca, no vistes, foren publicades com a var. *hispida*, però creiem més probable que siguin de la mateixa varietat que les

de la Serra de Llevant de Mallorca, les quals són certament de la var. *olbia* (havien estat determinades com a var. *hispida* per confusió).

L. o. var. *hispida* (Duf.) Gr. et. Godr. — Principat de Catalunya, contrades marítimes de terreny silici, i País Valencià (la Ribera Baixa).

L. *triloba* L. ssp. *triloba* — Raça pròpia dels territoris acusadament subàrids de la Península Ibèrica (Aragó central, la Manxa, Múrcia, etc.), la presència de la qual als Països Catalans no ha estat encara ben assegurada. R. FERNANDES (1968: 446) ha vist un exemplar de CAVANILLES procedent de «Carcellim, Alicante», però «Carcellim» és un nom desconegut (possiblement aquest nom és una forma catalanitzada de Carcelén, localitat murciana). Alacant deu ésser una segona indicació de localitat. Segons COLMEIRO (1885: 513), CAVANILLES trobà aquesta planta a Albatera (Baix Segura), on la seva existència és realment possible. Les localitats d'Orihuela i de Sagunt, atribuïdes a SALVADOR, responen a confusió amb *L. maritima*. La presència de l'espècie al Principat de Catalunya (A. PALAU) no ha pas estat confirmada.

P.D.: Després d'haver escrit les línies precedents hem pogut consultar la flora de RIGUAL (1972), on *L. triloba* és citada de diverses localitats del territori lucèntic.

Legousia *hybrida* (L.) Delarbret — La Plana d'Utiel: Requena (XJ 66).

Lemma *gibba* L. — El Priorat: la Bisbal de Falset (CF 07), Montsianès: St. Jaume d'Enveja (BF 90); la Ribera Baixa: Favareta (YJ 33); la Marina Septentrional: Camí vell de Dénia (BD 40).

L. *minor* L. — Segrià: Lleida (CG 00). Espècie no inclosa a la flora de MASCLANS (1966).

Leontodon *tuberous* L. — Montsianès: Montsià (BF 90); la Ribera Baixa: Cullera (YJ 34).

Lepidium *hirtum* (L.) Sm. — Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93).

Ligustrum *vulgare* L. — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48);

Pallars Jussà: Montsec, l'Hostal Roig, 1.100 m (CG 35); Baix Empordà: Ultremort (EG 05); la Segarra: Talteüll (CG 63); Anoia: la Panadella (CG 60); la Llacuna, els Quatre Camins (CF 79); Alt Penedès: l'Avellà (CF 88); Segrià: Corbins, riba de la Noguera Ribagorçana (CG 01); Alt Millars: Zucaina (YK 24); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).

Limodorum abortivum (L.) Sw. — La Vall de Cofrents: Alto de Zarra (XJ 53).

Linum campanulatum L. — Alt Urgell: al sud d'Organyà (CG 67).

L. catharticum L. — Berguedà: Montclar (CG 95); Ports de Beseit: Alfara (BF 82).

Lippia canescens Kunth — Exemplars vists: Occitània: Seta («Cete»), IVOLAS, BC 46775; Beziers, SENN., BC Senn; Narbona, SENN., BC Senn; Alt Empordà: Figueres, col·legi de la Salle, AUGUSTIN, BC 46778; Osona: Manlleu, BARRAU (GONÇAL), BC Senn; Vic, jardí, BARRAU, BC Senn; Vallès Occidental: Terrassa, CAD., BC Cad; Barcelonès: Vallcarca, carretera d'Horta, VAYR., BC Vayr. Barcelona, litoral, COMPAÑÓ, BC 46787, 60948; Montjuïc, SECONDAIRE, BC Senn, etc.; Mallorca: Ciutat de Mallorca, Torrent de sa Riera, BIANOR BC 46777, 145572; Ciutat de Mallorca, Torrent de Barbaria, P. PALAU, BC 112625; S'Olivereta, P. PALAU, BC 132754; Menorca: Maó, camí de Trepucó, F.Q., BC 46781; camí vell de St. Climent, F.Q., BC 46780, 46782; Estats Units d'Amèrica: Berkeley (Califòrnia) (*ut L. nodiflora*), H.A. WALKER, BC Senn.

L. nodiflora (L.) Michx. — Exemplars vists: Barcelonès: de Barcelona a Badalona, PUIGG., BC 46786; Barcelona, platges, A. BOFILL, BC Vayr; VAYR., BC Vayr.; Can Tunis, SENN., BC Senn; LLENAS BC 46788, etc.; Far del Llobregat, BASILI, BC 46789; Baix Llobregat: Casteldefels, BC 96625; Tarragonès: Tarragona, boca del Francolí, SENN., Pl. d'Esp. 727, BC Senn; Tarragona, SENN., BC 46784; l'Horta de València: l'Albufera, VAYR., BC Vayr; la Ribera Baixa: Sueca, A. i O. BOLÒS, BC 140410, 140205; la Marina Septentrional: a l'oest de Dénia; Mallorca: es Prat, a 9 km de Ciutat, BIANOR, BC 46792; Anda-

xilusia: Almeria, vers la Cañada, JERÓNIMO , Pl. d'Esp. 8158, BC 46783.

Listera cordata (L.) R. Br. — Alta Cerdanya: vall de Fontviva (DH 01).

Lithospermum apulum (L.) Vahl. — La Noguera: Àger (CG 15); Menorca: Ciutadella, Cala En Turqueta, A. i O. BOLÒS , BC 374237; Cala Macarella, A. i O. BOLÒS i P. MONTSERRAT , BC 374277; espècie no coneguda de l'illa.

L. arvense L. subsp. **gasparrinii** (Heldr. ex Guss.) comb. nova = *Lithospermum gasparrinii* Heldreich ex Gussone, Flora Siculae Synopsis I: 217, Neapoli 1842.

L. purpurocaeruleum L. — Alt Millars: Zucaina (YK 24); Ripollès: part meridional de la vall de Ribes (DG 37; DG 28).

Lolium perenne L. — Anoia: la Llacuna (CF 79).

Lonicera alpigena L. — Serra de Cadí, sobre Bastanist, 1.700 m (CG 98); Alta Cerdanya: vall de Fontviva (DH 01).

L. biflora Desf. — Baix Ebre: Tortosa, riba dreta de l'Ebre, MALAGARRIGA (= TEODOR), 12-VIII-1927, BC Senn. R. MLAGARRIGA recollí aquesta planta i la trameté a SENNEN , el qual la donà com a espècie nova sota el nom de *L. cirerae* Senn. Més tard, el mateix SENNEN conegué *L. biflora* al Marroc i a l'etiqueta d'un exemplar procedent de Melilla (BC Senn) escriu: «*j'ai aussi ce Lonicera de Tortosa, berge de l'Ebre*». En un segon exemplar de MALAGARRIGA (BC Senn) és escrit: «Tortosa, colitur», però aquesta espècie mediterrània meridional, pròpia dels *Nerio-Tamaricetea*, no sol pas figurar entre els lligabosc cultivats als nostres jardins. Caldria verificar si encara es manté a la localitat esmentada i si té caràcter de vegetal espontani o no.

L. caerulea L. — GAUSSEN i LE BRUN (1961) han posat en qüestió la presència d'aquesta espècie als Pirineus, on nosaltres no l'hem pas vista mai viva. Però a l'herb. Sennen (BC) n'hi ha un exemplar que, segons l'etiqueta, procedeix de l'Alta Cerdanya: Montlluís, prop el molí, leg. SENN , 21-8-1897.

L. etrusca Santi — Segrià: Sonadell (BG 90); Alt Millars: Zucaina (YK 24); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).

- L. implexa** Ait. — Terra Alta: la Fatarella (BF 85); Baix Maestrat: Sta. Magdalena de Polpis (BE 77); la Plana Alta: Cabanes de l'Arc (YK 54); la Plana Baixa: la Vall d'Uixó (YK 30); Alt Millars: Zucaina (YK 24).
- L. japonica** Thunb. — Prossegueix la seva expansió. Segrià: Lleida, CRISÓGON, BC Senn; Corbins, riba de la Noguera Ribagorçana, *Populion albae* (CG 01).
- L. xylosteum:** Gironès: els Àngels (DG 84); Anoia: el Castellar, 850 m, exp. N, *Violo-Quercetum fagineae* (CF 78).
- Lotus halophilus** Boiss. et Spruner — Formentera: Platja de Migjorn, leg. E. GROS 13-V-1918, BC. En el llarg temps que ha romès inèdit el text de la nostra «Flora dels Països Catalans», on és indicada aquesta localitat, ha estat publicat el treball de H. KUHBIER (1976) que confirma la presència de l'espècie a Formentera. *L. halophilus* deu tenir el seu límit occidental en aquesta illa i al Marroc oriental.
- L. pedunculatus** Cav. (= *L. uliginosus* Schkuhr) — Alt Empordà: les Salines, 1.000 m (DG 79); sobre St. Llorenç de la Muga (DG 88).
- Luzula forsteri** (Sm.) DC. — Arriba, cap al sud, fins a la Serra d'Espadà: l'Alcúdia de Veo (YK 22); Almedíjar, 650 m (YK 21).
- Lychnis flos-cuculi** L. — Alt Empordà: sobre St. Llorenç de la Muga (DG 88).
- Lycium europaeum** L. — Baix Cinca: Torrent de Cinca (BF 79); la Vall de Cofrents: Jalance (XJ 64); Alt Vinalopó: Villena (XH 87).
- Lycopus europaeus** L. — Baix Cinca: Fraga (BG 70); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44); Venta del Moro (XJ 47).
- Lygeum spartum** L. — Els Serrans: Titaguas (XK 61); Losa del Obispo (XJ 89). Cal rectificar una error de dibuixant que aparegué a la carta de distribució d'aquesta espècie que publicà un de nosaltres (O.B.) dins la «Geografia de Catalunya» de Ll. SOLÉ i SABARÍS i col·laboradors (I:264, 1958): els dos claps

disjunts que són assenyalats al nord i al nord-oest de Manresa no responen a res.

Lysimachia ephemerum L. — Berguedà: Montclar (CG 95); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).

L. vulgaris L. — Rosselló: al sud de Perpinyà (DH 92). Existeix realment al Segrià, d'on ja havia estat citada per CADEVALL (Fl. Cat. IV: 73): Corbins, riberal de la Noguera Ribagorçana (CG 01).

Lythrum junceum Banks et Sol. in Russ. — La Ribera Alta: Mont-roï, riu Magre (YJ 05).

L. salicaria L. — El Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44); la Plana d'Utiel: Requena (XJ 67).

Malcolmia africana (L.) R. Br. — La Segarra: Freixenet (CG 61); Talteüll (CG 63).

Malva neglecta Wallr. — No rara a les terres muntanyoses continentals. Anoia: la Llacuna (CF 79); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48); la Plana d'Utiel: Requena (XJ 66); Cuevas de Utiel (XJ 48).

M. nicaeensis All. — Realment rara al Principat de Catalunya. Segrià: Llardecans (BF 98); les Garrigues: les Borges Blanques. Espècie no inclosa a la flora de MASCLANS (1966).

Marrubium alysson L. — La Plana Alta: la Muntanyeta de St. Anton (YK 42).

Matricaria discoidea DC. (= *M. matricarioides* (Less.) Port.) — Andorra: Soldeu, 1.800 m, *Lolio-Plantaginetum* (CH 91). No inclosa a la flora de LOSA i MONTSERRAT (1950).

Medicago arabica (L.) Huds. — Berguedà: Montclar (CG 95); Ripollès: prop Ribes de Freser (DG 38); la Garrotxa: Vall del Bac (DG 58).

M. lupulina L. — Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48); Alt Millars: Zucaina (YK 24).

M. suffruticosa Ram. ex DC. ssp. *leiocarpa* (Benth.) P. Fourn. — Anoia: la Llacuna, 800 m (CF 79); Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93); els Serrans: Villar de Olmos (XJ 68).

Melampyrum nemorosum L. ssp. *catalaunicum* (Freyn) P.

- Fourn. — Montseny: vessant occidental del Turó d'Arenys, 900 m (DG 52).
- M. pratense** L. — Berguedà: Castellar de N'Hug.
- Melica uniflora** Retz. — Molt rara a l'altiplà central del Principat de Catalunya. Anoia: la Llacuna, rrr, 700 m (CF 79).
- Melilotus alba** Med. — Baix Cinca: Fraga (BF 79); Alt Millars: Zucaina (YK 24); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).
- M. altissima** Thuill. — Molt rara al territori catalanídic. L'exemplar que CADEVALL collí a Can Tunis (Barcelonès) (BC Cad) no pertany pas a aquesta espècie.
- Mentha arvensis** L. — Ripollès: Vall de Ribes, rara (DG 38); Vall de Camp-rodó, freqüent (DG 48); la Garrotxa, molt rara: la Pinya (DG 57); Sta. Pau, el Sallent, camps del Mas Esparregueres, rrr (DG 66).
- M. longifolia** (L.) Huds. — De tendència continental als Països Catalans. La Garrotxa, rara: Olot, Noc d'En Cols (DG 57); Berguedà: Montclar (DG 95); Alt Penedès: Mediona (CF 89); els Ports de Morella: Morella (YK 49); Alt Millars: Zucaina (YK 24); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44); la Plana d'Utiel: Utiel (XJ 58).
- Mercurialis perennis** L. — Raríssima a l'altiplà central del Principat de Catalunya. Anoia: a l'est de la Panadella, 600 m, exp. N, *Violaceo-Quercetum fagineae* (CG 60).
- M. tomentosa** L. — La Segarra: Talteüll (CG 63).
- Merendera pyrenaica** (Pourr.) P. Fourn. — Pallars Jussà: Pas de Comiols, 1.050 m (CG 45).
- Meum athamanticum** Jacq. — Serra de Cadí: Prat d'Aguiló, 2.020 m (CG 98).
- Micropus discolor** Pers. — Baix Cinca: Fraga (BF 79); la Plana d'Utiel: XJ 47.
- M. erectus** L. — Berguedà: Montclar (CG 95); Anoia: la Llacuna (CF 79); la Plana d'Utiel: Cuevas de Utiel (XJ 48); Serra d'Altanera, 1.300 m (YK 38); Baix Vinalopó: Crevillent (XH 93); espècie no inclosa a la flora de RIGUAL (1972).
- Milium effusum** L. — Occitània: Boscs de Madres (DH 32).

- Minuartia geniculata** (Poir.) Thell. — Baix Vinalopó: Guardamar (YH 01).
- M. hamata** (Hausskn.) Mattf. — Serra d'Aitana, 1.300 m (YK 38).
- Moehringia muscosa** L. — Berguedà: Guardiola, les Nou Fonts (DG 07).
- M. pentandra** Gay — Alt Palància: Almedijar, 700 m (YK 21); Mallorca Occidental: Banyalbufar (DD 59).
- Molinia caerulea** (L.) Moench ssp. **arundinacea** auct. catal., an Schrank? — La Fenolleda: Galamús (DH 54); Alt Urgell: al sud d'Oliana (CG 65); Anoia: els Prats de Rei (CG 81); la Llacuna (CF 79); Baix Llobregat: litoral de Castelldefels, de vegades dominant (DG 16).
- Monotropa hypopitys** L. ssp. **hypophegea** (Wall.) Soó — Descendeix excepcionalment fins al Baix Empordà: Montgrí, pinedes, vers Pals (EG 15); i al Vallès Occidental: St. Cugat del Vallès (DF 29).
- Moricandia moricandiooides** (Boiss.) Heyw. — Terra Alta: d'Ascó a la Fatarella (BF 96), talussos argilosos àrids.
- Mycelis muralis** (L.) Dum. — Berguedà: Guardiola (BF 90); Montsià: Montsià (DG 07).
- Myrtus communis** L. — Penetra fins a la Canal de Navarrés: Tous (YJ 03).
- Narcissus dubius** Gou. — Baix Llobregat: Corbera de Llobregat (DF 08), J. TERRADAS i J. VIGO.
- N. juncifolius** Lag. — Difós, sobre sòls calcaris, en una gran part del territori, entre la Fenolleda: St. Pol de Fenollet (DH 59); el Baix Cinca: les Menorques (BF 79); els Ports de Morella: entre Morella i Vallivana (YK 59); i la Marina Septentrional: Bérnia (YH 58).
- Nerium oleander** L. — Ascendeix fins a Ahillas (XH 70) i a Confrerents (XJ 64).
- Nicotiana glauca** R.C. Graham — Rosselló: Salses (DH 94); la Plana Alta: Torreblanca, a Torrenostra (BE 65); la Marina Baixa: la Vilajoiosa (YH 46).

Odontites kaliformis Willd. — Ascendeix, vers el nord, fins a la Noguera: al sud de Vilanova de l'Aguda (CG 53); a la Segarra: Talteüll (CG 63); a l'Anoia: la Llacuna, 600 m (CF 79). També l'hem vista a l'Alcalatén: Llucena (YK 34).

O. longiflora (Vahl) Webb — Arriba, vers l'est, a l'Anoia: la Llacuna, 600 m (CF 79).

O. viscosa (L.) Clairv. ssp. **hispanica** (Boiss. et Reut.) Rothm. — La Garrotxa: Sta. Pau (DG 66); Mieres (DG 76); la Segarra: a l'oest de Cervera (CG 51).

Oenothera biennis (L.) — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48); Andorra: Engolasters (CH 81), espècie no inclosa a la flora de LOSA i MONTserrat (1950); la Garrotxa: Sa-Cot (DG 66), etcètera.

Oe. rosea L'Hér. ex Ait. — La Garrotxa: el Collell (DG 76); Vallès Oriental: Sta. Margarida de Palautordera, R. M. MASALLES i J. VIGO (DG 51).

Omphalodes linifolia (L.) Moench — CADEVALL (Fl. Cat. IV: 176) diu que existeix «cap a Betlem (SALV).» En realitat la localitat de SALVADOR és Belem, de Portugal.

Onobrychis argentea Boiss. ssp. **hispanica** (Sirj.) P. W. Ball — És un tàxon variable, l'estudi del qual ha de continuar. Possiblement s'ha format per introgressió d'*O. supina* dins *O. argentea*. Hi corresponen encara els exemplars de Corbins (Segrià) determinats per CADEVALL com a *O. supina*. Probablement hi pertanyen també les plantes de Sogorb (Alt Palància) que PAU (*in sched.*) anomenà *O. valentina*. La seva presència és possible així mateix als Ports de Morella (CAV., *sub. O. pedunculari*).

Ononis cristata Mill. (= *O. cenisia* L.) — Pallars Sobirà: Comes de Rubió, 1.600 m (CG 59).

O. natrix L. ssp. **crispa** (L.) Font Quer et Marcos in Marcos — La localitat clàssica donada per LINNÉ (Sp. Pl. ed. 2a: 2010) és la Serra de Mariola, al País Valencià. Però tot fa pensar que aquest tàxon no existeix, en realitat, a la Península Ibèrica i que LINNÉ sofrií qualche confusió. A l'herbari dels SALVADOR no hem sabut trobar cap exemplar que sostingui les citacions que atribueixen a

aquests botànics COSTA i WILLKOMM (Serra de Mariola, Serra de St. Mamet). Entre els autors moderns, SIRJAEV (1932: 481) afirma que ha vist únicament un exemplar valencià d'*O. crispa* i encara la citació és molt vaga («*prope Valentiam* [hb. Portenschlag]»). Darrerament RIGUAL (1972) l'indica al Castell de Guadalest (la Marina Baixa). Nosaltres només el coneixem de les illes Balears orientals o Gimnèsies (Mallorca, Menorca i Cabrera) i creiem que és molt probable que, en realitat, sigui un endemisme baleàric.

- O. pusilla** L. — Arriba fins als límits del Baix Cinca: Miralsot (BG 70); també als Serrans: Villar de Olmos (XJ 68). És dubtosa, però, la citació de l'illa de Cabrera (P. PALAU, 1947), car l'exemplar d'aquesta procedència que hem pogut examinar (BC 102063) és *O. mitissima* L.
- O. rotundifolia** L. — Serra de Cadí: sobre Bastanist, 1.700 m (CG 98).
- O. striata** Gouan — Pallars Sobirà: Comes de Rubió, 1.600 m (CG 59); Ripollès: freqüent a les serres calcinals (DG 18; DG 28; DG 38; DG 29; DG 39; DG 37).
- O. tridentata** L. — La Vall de Cofrents: Cofrentes (XJ 64); Baix Segura: Hurchillo (XH 81).
- Onopordum acanthium** L. — No rar a les contrades més o menys continentals i muntanyoses del Principat de Catalunya i del País Valencià septentrional. Anoia: la Tossa de Montbui (CG 80); la Llacuna (CF 79); la Terra Alta: Batea (BF 75); la Fatarella (BF 85); els Ports de Morella: Morella (YK 49).
- O. macracanthum** Schousb. — El Camp de Túria: Llíria (YJ 09); Benaguasil (YJ 08).
- Onosma tricerisperma** Lag. s.l. — Montsià: Montsià, O. BOLÒS, R. FOLCH i LL. DE TORRES, plantes en estat vegetatiu.
- Onosma tricerisperma** Lag. subsp. *alpicola* (Vayr.) comb. nova = *O. echioïdes* L. var. *alpicola* Vayreda, Anales R. Soc. Española H. Nat., s.II, t.X (XXX): 549 (59), Madrid 1902.
- O. tricerisperma** Lag. subsp. *catalaunica* (Senn.) comb. nova =

- O. echooides* L. var. *catalaunicum* Senn., Bull. Géogr. Bot. 20 (4e. s.), 259: 117-118, Le Mans 1911.
- Opopanax chironium** (L.) Koch — Vallès Oriental: Castellterçol.
- Orchis mascula** L. — Serra d'Aitana, 1.300 m (YK 38), espècie no inclosa a la flora de RIGUAL (1972).
- O. pallens* L. — Ripollès: Bruguera, sobre Perapinta, 1.500 m (DG 38).
- O. sesquipedalis* Willd. — Ripollès: Vall de Ribes (DG 37; DG 38).
- Origanum vulgare** L. — Montsec, Hostal Roig (CG 35); la Plana Baixa: Benitandús (YK 22); la Vall d'Uixó (YK 30); Alt Palància: Almedijar (YK 21); Jérica (YK 01); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).
- Ornithogalum narbonense** L. — Gironès: la Costa Roja (DG 85); Segrià: Llardecans (BF 98).
- Orobanche cernua** Loefl. — Segrià: Sonadell (BG 90); als límits del Baix Cinca: la Vallcorna (BF 59).
- O. hederae* Duby — Montsianès: Montsià, 600 m (BF 90); Serra de Mariola: Agres (YH 19).
- O. rapum-genistae* Thuill. — Serra de Cadí, prop Bastanist, 1.400-1.500 m, sobre *Genista purgans* (CG 98).
- Oryzopsis caerulescens** (Desf.) Hack. — La Noguera: Congost de Terradets, 400 m (CG 25); Vallespir: el Portús (DH 80); Baix Empordà: l'Estartit (EG 15); la Marina Baixa: Bérnia (YH 58).
- O. miliacea* (L.) Asch. et Schweinf. var. *miliacea* — Als Pirineus ascendeix relativament força amunt. Observat a la Fenolleda: St. Pol de Fenollet (DH 54); a l'Alt Empordà: Maçanet de Cabrenys (DG 79); al Ripollès: Vall de Ribes, coves prehistòriques de la part meridional (DG 37; DG 38); introduïda a Planoles, E. GRÀCIA i J. VIGO (DG 28); Berguedà: Montclar (CG 95); Alt Urgell: Organyà (CG 67); Pallars Sobirà: Congost de Collegats (CG 38).
- O. m. var. thomasii* (DC. et Duby) Rouy — Alt Empordà: Cala Joncols (EG 27), varietat no inclosa a la flora de MALAGARRIGA (1976); Mallorca: Lluc, 600 m (DE 90); la Marina Septentrional: Montgó (BD 40).

O. paradoxa (L.) Nutt. — Vallespir: el Portús, 300 m, terreny esquistós silici (DH 80); Ripollès: Coves de Ribes (DG 38); la Noguera: Congost de Terradets (CG 25); Montsianès: Montsià (BF 90).

Osyris quadripartita Salzm. ex Decne. — Arriba, vers el nord, fins al Camp de Morvedre: Portaceli (YJ 19).

Oxalis acetosella L. — No és pas probable que aquesta espècie existeixi a Montserrat, malgrat l'affirmació de CADEVALL (Fl. Cat. I: 394), no confirmada per cap exemplar d'herbari. Vegeu, també, FONT QUER (1914) i A. MARCET (1948).

Oxytropis foucaudii Gillot — Espècie molt citada, per error, dels Pirineus orientals. L'extrem oriental de la seva àrea, segons les dades actuals, és situat a la Serra del Turbó (Baixa Ribagorça), on el descobrí Ph. KÜPFER.

Parietaria mauritanica Dur. — Sa Mola de Formentera (CC 78), leg. E. GROS, BC 374330! Ha estat citada també de Xàtiva (BOURG.) i de Menorca (PAU), possiblement per confusió amb estats robusts de *P. lusitanica*.

Paspalum dilatatum Poir. — Espècie en vies d'extensió, pròpia dels herbassars humits. El Maresme: St. Pol de Mar (DG 60); Barcelonès: Montjuïc (DF 28); Baix Llobregat: Castelldefels (DF 16); Tarragonès: Monnars (CF 55), J. BERSET !; la Plana Alta: Torreblanca (BE 65); la Plana Baixa: Nules (YK 41); l'Horta de València: Massamagrell (YJ 28).

P. distichum L. — Freqüent a la terra baixa mediterrània fins al Baix Segura: la Aparecida (XH 71).

Pastinaca sativa L. ssp. *sylvestris* (Mill.) Rouy et Camus — Comuna als Pirineus: Pallars Jussà: Viu de Llevata (CG 29); Alt Urgell: al sud d'Oiana (CG 65), etc. Descendeix rarament fins al litoral: Baix Empordà: Begur, Cap-sa-Sal (EG 14). És rara també a la baixa muntanya continental: Anoia: la Llacuna, Font de les Clotes (CF 79); el Racó d'Ademús: Castelfabib (XK 44).

Peganum harmala L. — Baix Vinalopó: Guardamar (YH 01).

Pennisetum villosum R. Br. — Planta en expansió lenta. El Maresme: St. Pol de Mar (DG 60); el Corredor (DG 50); Barcelo-

nès: Montjuïc, rr (DF28). Actualment és coneguda des dels volants de St. Feliu de Guíxols (EG 02) als de Tarragona (CF 55).

Petasites fragrans (Vill.) C. Presl — Baix Camp: Riudecanyes (CF 25).

Petrorrhagia saxifraga (L.) Lk. — Frequent a les Muntanyes Diàgniques, del migjorn valencià. Arriba a la Ribera Baixa: Cullera (YJ 34). WILLKOMM i LANGE (Prodr. Fl. Hisp. III: 675) diuen que CAVANILLES la trobà a la «S. de Callera» (sic).

Peucedanum cervaria (L.) Lap. — Molt rar a l'altiplà central del Principat de Catalunya. Anoia: la Llacuna, 700 m (CF 79).

P. oreoselinum (L.) Moench — Molt rar a l'altiplà central del Principat de Catalunya. Anoia: Veciana (CG 71). Arriba, vers el sud, a les Muntanyes Catalanídiques meridionals: els Ports de Morella: la Torre d'En Miró, 1.200 m (YL 40); i al territori serrànic: Alt Millars: Zucaina (YK 24).

P. ostruthium (L.) Koch — La presència d'aquesta espècie a la Garrotxa (COSTA, CAD.) i al Montseny (COSTA, CAD.) és poc probable. Als herbaris de l'Institut Botànic de Barcelona hi ha solament un exemplar d'Olot amb la indicació que prové de plantes cultivades (Hb. Vayr.) i un plec a l'herb. Costa amb etiqueta doble: Viladrau i Setcases.

Phlomis crinita Cav. — Penetra fins a la Canal de Navarrés: Tous (YJ 03); i a la Vall de Cofrents: Jalance (XJ 63).

Ph. herba-venti L. — Ascendeix fins al Ripollès: Corones, 1.275 m (DG 37).

Phyllitis scolopendrium (L.) Newm. — Ripollès: Queralbs, 1.300 m (DG 28).

Physalis alkekengi L. — Les Guilleries: Vilanova de Sau (DG 44).

Pieris echooides L. — Estès per una gran part del territori. Pallars Jussà: Senterada (CG 28); Ripollès: adventícia a Ribes de Freser (DG 38); Segrià: Raïmat (BG 91); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44), etc.

Pimpinella major (L.) Huds. — La indicació de «Sta. Pau» in CAD., Fl. Cat. III: 80 és una error. Ha de dir: St. Pau de Segúries.

- P. saxifraga** L. — Alt Urgell: al sud d'Oliana (CG 65); Anoia: la Panadella (CG 60), etc.
- Pistacia lentiscus** L. — Ascendeix fins a la Noguera: Àger, 600 m (CG 15) i fins a la Vall de Cofrents: Cofrentes (XJ 64).
- P. terebinthus** L. — Arriba a Osona: St. Pere de Casserres (DG 45), a l'Alt Urgell: Estamariu (CG 79); al Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48), etc. També es fa a l'Alt Millars: Zucaina (YK 24).
- Plantago albicans** L. — Rosselló: al sud de Perpinyà (DH 92); Berguedà: Montclar (CG 95); la Noguera: Àger, 600 m (CG 15), etcètera.
- P. cornuti** Gouan — Espècie raríssima als Països Catalans. Únicament la coneixem de les comunitats halòfiles del litoral de l'Alt Empordà: prop de Roses (EG 07), on és en greu perill d'extinció a conseqüència de la urbanització dels aiguamolls.
- P. crassifolia** Forsk. — Ascendeix fins als Serrans: Losa del Obispo (XJ 89); Tuéjar (XK 60).
- P. lagopus** L. — El Camp de Túria: Casinos (XJ 99); els Serrans: XJ 78; la Canal de Navarrés: Benamil (XJ 91).
- P. media** L. — Montsec, Hostal Roig (CG 35); Alt Empordà: les Salines (DG 79); Calabuig (DG 96); Alt Penedès: molt rara, Sant Martí Sa-Serra, carretera de la Llacuna, 700 m (CF 79).
- P. serpentina** All. — Pallars Jussà: Malpàs, 1.100 m (CG 19); Montsec, Hostal Roig (CG 35); Anoia: Durfort (CG 72).
- Poa compressa** L. — Berguedà: Montclar (CG 95); els Ports de Morella: Morella (YK 49).
- P. nemoralis** L. — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48); Berguedà: Guardiola, les Nou Fonts (DG 07); Gironès: els Àngels (DG 84). Descendeix excepcionalment fins al Baix Camp: Escornalbou (CF 25).
- Polygala calcarea** F.W. Schultz — Fenolleda: Galamús (DH 54); Gironès: Crespià (DG 87); la Mota (DG 85); Berguedà: Montclar (CG 95); Alt Urgell: al sud d'Oliana (CG 65); la Segarra: Talteüll (CG 63); Anoia: la Llacuna (CF 79); Alt Penedès: l'Avellà (CF 88).

P. exilis DC. — Obac del Montsec (CG 26), O. BOLÒS i J.M. CAMARASA.

P. rupestris Pourr. — Alt Urgell: Organyà (CG 67).

Polygonatum odoratum (Mill.) Druce — Pallars Jussà: Moror, obac del Montsec, O. BOLÒS i J.M. CAMARASA (CG 62); Alt Empordà: les Salines (DG 79); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48).

Polypodium vulgare L. ssp. **vulgare** — Montsec, Hostal Roig (CG 35); Alt Empordà: les Salines, 650 m (DG 79).

Polystichum lobatum (Huds.) Chevall. — Montserrat, Canal de Sta. Cecília, 900 m, A. BOLÒS, BC 111835 (DG 00).

Populus tremula L. — Pallars Jussà: Malpàs (CG 19); Alt Empordà: la Vajol (DG 89); Gironès: els Àngels (DG 94); Vallès Oriental: al sud de Castellterçol, 700 m (DG 22); Baix Camp: Escornalbou (CF 25).

Potentilla aurea L. ssp. **aurea** — Únicament n'hem vist un exemplar autèntic de procedència catalana: Núria, leg. Montserrat GARRIGA, det. F.Q., BC 91153! Com que l'espècie no ha estat retrobada, hom pensa en la possibilitat d'una confusió d'exemplars feta per la senyora GARRIGA.

P. cinerea Chaix ex Vill. ssp. **velutina** (Lehm.) Nym. — Els Ports de Morella: Castellfort, 1.200 m (YK 28); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48); Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93). Les indicacions pirinenques de Cambradases i del Coll de la Marrana (*sphalm.* «Coll de la Massana») que apareixen a la «Flora de Catalunya» de CADEVALL, II: 275, son errònies.

Primula veris L. — Montsec, Hostal Roig, 1.100 m (CG 35); Alt Empordà: les Salines, 1.050 m (DG 79); Anoia: el Castellar, 850 m, exp. N (CF 78); Baix Llobregat: Cervelló, Font de la Resclosa; Begues (DF 07); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48).

P. vulgaris Huds. — Realment existeix en alguns fons de vall boscosos del vessant oriental de l'altiplà central del Principat de Catalunya. Bages: Aguilar de Boixadors (CG 82); Anoia: els

Prats de Rei, fons de la vall de Can Mates, dins les variants humides del *Violò-Quercetum fagineae* (CG 81).

Prunella grandiflora (L.) Scholler ssp. **grandiflora** — Únicament la coneixem dels Pirineus centrals. Vall d'Aran!: Pallars Jussà: Malpàs (CG 19); Moror, obac del Montsec (CG 26), O. BOLÒS i J.M. CAMARASA.

P. g. ssp. pyrenaica (Gren. et Godr.) A. et O. Bolòs — Molt més difosa. Pallars Jussà: Malpàs (CG 19); Pas de Comiols, 1.100 m (CG 45); Alt Urgell: al sud d'Oliana (CG 65); Berguedà: Berga (DG 06); Montclar (CG 95); Alt Empordà: les Salines, 1.050 m (DG 79); Gironès: els Àngels (DG 84); Anoia: el Bruc, rr (CG 90); la Llacuna, rr (CF 79).

P. hyssopifolia L. — Molt rara als Països Catalans. Als límits de la Fenolleda: Galamús (DH 54).

P. vulgaris L. — És l'espècie de *Prunella* que s'endinsa més cap a les terres àrides, en les quals es limita, però, als sòls humits (*Molinio-Holoschoenion*, etc.). La Segarra: Talteüll (CG 63); Segrià: Corbins, riberal de la Noguera Ribagorçana (CG 01); la Plana Baixa: Eslida, 450 m (YK 31); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).

Prunus mahaleb L. — Ripollès: el Baell (DG 28), R.M. MASALLES i J. VIGO; els Ports de Morella: Portell de Morella (YK 39); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48); Alt Millars: Zucaina (YK 24).

P. spinosa L. — Poc comuna al sud de l'Ebre. Montsià: Montsià, 600 m (BF 90); Alt Maestrat: l'Avellà de Catí (YK 58); Ares del Maestrat (YK 48); al sud-oest de Benassal, 700 m (YK 47); Alt Millars: Zucaina (YK 24); Alt Palància: las Alcublas (YK 01).

Pteridium aquilinum (L.) Kuhn — Berguedà: Berga (DG 06); Ripollès: Palmerola (DG 16); Gironès: els Àngels (DG 94); Anoia: Capellades (CF 99); Baix Camp: Escornalbou (CF 25). Rar al País Valencià: Serra d'Espadà: Eslida (YK 31); Chóvar (YK 21); la Vall d'Albaida: Pinet (YJ 31).

Ptychotis saxifraga (L.) Loret et Barr. — Alt Urgell: al sud d'Oliana

((CG 65); Anoia: la Llacuna (CF 79); el Castellar (CF 78); Serra d'Espadà (YK 21).

Pulicaria dysenterica (L.) Bernh. — Baix Cinca: Torrent de Cinca (BF 79); Ports de Morella: Morella (YK 49); Alt Millars: Zucaina (YK 24); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).

Pulmonaria affinis Jord. — Serra de Cadi: sobre Bastanist, 1.950 m (CG 98); Alta Cerdanya: vall de Fontviva (DH 01).

Pyracantha coccinea M.J. Roem. — La seva espontaneïtat a la Garrotxa és indubtable. En altres comarques és espècie raríssima i ignorem si hi és autoctona o simplement subspontània.

Pyrola uniflora L. — No retrobada al Montseny, d'on la cità VAYREDA. A l'herb. Vayreda no hi ha cap exemplar d'aquesta procedència.

Pyrus amygdaliformis Vill. — La Fenolleda: St. Pol de Fenollet (DH 54); no rara a l'Alt Empordà, al *Pyro-Paliuretum*: Vilar-nadal (DG 98); St. Climent Ses-cebes (DG 99); St. Quirc de Collera (EG 09), etc.

Quercus faginea Lamk. — Baix Llobregat: tenia una localitat extrema a la Vall de Joan, sobre Castelldefels (DF 17), a l'indret on ha estat fet l'abocador d'escombraries de Barcelona; Alt Millars: Zucaina (YK 24); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).

Q. petraea (Matt.) Liebl. — Gironès: St. Miquel de Campmajor, 250 m, *Quercion robori-petraeae* (DG 76), O. BOLÒS i R.M. MASALLES.

Q. pubescens Willd. — Montsec, Hostal Roig (CG 35); Berguedà: Montclar (CG 95).

Ranunculus bulbosus L. ssp. *aleae* (Wk.) Rouy et Fouc. — La Plana Baixa: l'Alcúdia de Veo (YK 22).

R. gramineus L. — La Segarra: Talteüll (CG 63).

R. macrophyllus Desf. — La Safor: Piles de Mar (YJ 41).

R. montanus Willd. ssp. *ruscinonensis* (Landolt) O. Bolòs et Font Quer — Arriba al massís de Puigsacalm: Platraver, *Cynosurion cristati*, 1.200 m (DG 46).

R. pyrenaicus L. ssp. *angustifolius* (DC.) Rouy et Fouc. — Ripollès:

- prop la Collada de la Creu de Meians, 1.925 m (DG 18).
- R. repens** L. — Segrià: Corbins, riberal de la Noguera Ribagorçana (CG 01); Baix Cinca: Fraga, riberal del Cinca (BG 70); la Plana d'Utiel: Requena (XJ 67).
- R. sceleratus** L. — Urgell: Estany d'Ivars (CG 31), J. BERSET, O. BOLÒS i J. BR.-BL., BC 115406.
- Reichardia picroides** (L.) Roth. ssp. *intermedia* (Schultz Bip.) Batt. ex Jah. et Maire — La Marina Septentrional: Beniarbeig (YJ 50); vers el nord arriba a la Plana Alta: Orpesa, *Stipion capensis* (BE 54).
- R. p. ssp. *picroides*** — Ascendeix fins a la Fenolleda: Maurí (DH 64); i al Berguedà: Berga (DG 06). Vers el sud es fa encara a la Vall d'Albaida: Pinet (YJ 31).
- Reseda alba** L. var. *valentina* (Pau) comb. nova = *R. fruticulosa* L. var. *valentina* Pau, *Bol. Soc. Ibérica Ci. Nat.* XVIII: 85, Saragossa 1919 — És pròpia del pedruscall calcari. La Vall d'Albaida: Benicadell, Coll del Raconet, 600 m (YJ 20); Bocairent, 700 m (YH 09).
- R. luteola** L. — Ports de Morella: Morella (YK 49).
- R. stricta** Pers. — La Segarra: Talteüll, sòl gipsaci (CG 63).
- Rhagodia nutans** R. Br. — La Selva: naturalitzada als jardins entre Blanes i Sta. Cristina, David TERRADES, BC 606514, any 1971; Blanes, prop la Cala de St. Francesc, F. TORRELLA, BC 607319. Aquesta quenopodiàcia, perenne, prostrada, de fulla triangular i de fruit bacciforme, és freqüent als llocs assolellats dels volts del Jardí Botànic «Mar i Murtra» de Blanes (DG 81). És una planta australiana, probablement escapada d'aquest jardí. Agraium al Sr. J. H. WILLIS, de Melbourne (Austràlia) la confirmació de la determinació de l'espècie i a l'Auckland Museum and Institute, de Nova Zelanda, la tramesa d'una mostra de la planta.
- Rhamnus catharticus** L. — Ripollès: Vall de Ribes (DG 37; DG 38; DG 28; DG 27). Cal esmenar la «Fl. de Catalunya» de CADEVALL i collab., II: 13 en el sentit següent: on diu «Castelló de Balaguer» ha de dir: Castelló de Tor-Vilaller. Per altra

*S*banda, la planta de Crespià (Gironès) collida per VAYREDA (BC
m Vayr) és en realitat *Rh. saxatilis*.

Rh. lycioides L. ssp. **lycioides** — Ascendeix fins al Baix Llobregat: Collbató (DG 00); al Matarranya: Aiguaviva de Bergantes (YL 32); als Serrans: Losa del Obispo (XJ 89); a la vall de Cofrentes: Teresa de Cofrentes (XJ 63), etc.

Rh. pumilus Turra — Anoia: St. Pere de Màger, 700 m (CF 79).

Rh. saxatilis Jacq. — Ripollès: Vall de Ribes, etc. (DG 27; DG 28; DG 37; DG 38); la Segarra: Talteüll (CG 63); Alt Palància: Barracas (XK 93).

Rhinanthus mediterraneus (Sterneck) Adam. — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48); als límits de la Fenolleda: Galamús (DH 54); descendeix rarament fins a les contrades mediterrànies humides: La Garrotxa: Mieres, 300 m (DG 76); la Selva: la Cellera (DG 64).

Rhododendron ferrugineum L. — Serra de Cadí: sobre Bastanist, 1.990 m (CG 98).

Rhynchosinapis cheiranthos (Vill.) Dandy var. **montana** (DC.) Heyw. — Alt Empordà: les Salines (DG 79).

Ribes alpinum L. — Pallars Jussà: Malpàs (CG 19); Berguedà: Guardiola, les Nou Fonts (DG 07); Montseny: de Coll Pregon a Matagalls, rrr, 1.400-1.620 m (DG 42).

R. petraeum Wulf. — Alta Cerdanya: vall de Fontviva (DH 01).

R. rubrum L. — Rosselló: Illa, riberal de la Tet, *Populetalia albae* (DH 62).

Rorippa pyrenaica (Lamk.) Rchb. — Alt Empordà: St. Llorenç de la Muga (DG 89).

Rosa arvensis Huds. — Les indicacions de la presència d'aquesta espècie a les illes Balears, recollides encara per DUVIGNEAUD (1974) són errònies amb molta probabilitat.

R. canina L. — Segons les nostres dades, les citacions d'aquesta espècie a les illes Balears no responen tampoc a la realitat.

R. rubiginosa L. — Ignorem l'existència d'aquesta espècie al sud de la latitud del Montseny. A les illes Balears ha estat indicada per error.

- Rubus saxatilis** L. — Alta Cerdanya: vall de Fontviva (DH 01).
- Rumex intermedius** DC. — Anoia: St. Pere de Màger, 700 m (CF 79).
- R. obtusifolius** L. — La Noguera: Vilanova de l'Aguda, riberal del Llobregós (CG 53); Ports de Morella: Morella, 1.000 m (YK 49).
- R. scutatus** L. ssp. **scutatus** — Existeix realment a l'obac de la Serra d'Aitana, 1.400 m (YK 38).
- Ruscus aculeatus** L. — Ascendeix fins al Montsec, Hostal Roig (CG 35); al Berguedà: Guardiola, les Nou Fonts (DG 07); al Ripollès: Vall de Ribes, el Baell, rrr, 1.250-1.350 m (DG 28); a l'Anoia: els Prats de Rei (CG 81); a la Serra d'Espadà: Chóvar (YK 21), etc.
- Salix alba** L. — La Llitera: el Torricó (BG 83); Baix Cinca: Torrent de Cinca (BF 79); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).
- S. atrocinerea** Brot. — Serra d'Espadà: Chóvar (YK 21); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).
- S. caprea** L. — Alt Empordà: les Salines (DG 79). Espècie no inclosa a la flora de MALAGARRIGA (1976).
- S. phyllicifolia** L. ssp. **bicolor** (Willd.) O. Bolòs et J. Vigo — Sovint dominant a l'estatge subalpi, en comunitats del *Salicion pentandrae*. Alta vall de la Noguera Ribagorçana, a l'Hospital de Viella (CH 12); Andorra: Canillo, ab. (CH 81); espècie no inclosa a la flora de LOSA i MONTSERRAT (1950); Ripollès: Bosc de Campelles (DG 28).
- S. purpurea** L. — Ripollès: ascendeix fins a les Gorges de Núria, 1.800 m (DG 39); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44); la Canal de Navarrés: Tous, riba del Xúquer (YJ 03).
- S. tarragonensis** Pau in F.Q. — Muntanyes de Prades: entre Siurana i Prades (CF 27).
- Sanguisorba minor** Scop. ssp. **rupicola** (Boiss. et Reut.) Nordb. — Baix Camp: vall de Llèria (CF 23).
- Sanicula europaea** L. — Gironès: els Àngels (DG 84).
- Saponaria ocymoides** L. — Montsec, Hostal Roig (CG 35); Baix Maestrat: En Roig (BE 58); Alt Maestrat: al nord-oest de Benassal (YK 47).

- S. officinalis** L. — La Canal de Navarrés: Tous, ribera del Xúquer (YJ 03).
- Satureja acinos** (L.) Scheele subsp. **acinos** — Anoia: St. Pere de Màger (CF 79).
- S. acinos** (L.) Scheele subsp. **meridionalis** (Nym.) comb. nova = *Calamintha alpina* (L.) Lamk. subsp. *meridionalis* Nyman, Conspectus florae europaea: 589, Örebro 1881 = *S. acinos* subsp. *granatensis* (Boiss. et Reut.) O. Bolòs et Vigo — Serra d'Espadà: collada d'Almedíjar, 750 m (YK 21); Conca de Barberà: entre Poblet i Prades, 850 m (CF 38).
- S. fruticosa** (L.) Bég. — La Noguera: les Avellanes (CG 13).
- S. grandiflora** (L.) Scheele — Occitània: al límit del bosc de Carranet (DH 32).
- S. obovata** Lag. — Ascendeix, vers el nord, fins a la Plana Alta: carretera del Desert de les Palmes, roques calcàries, 200 m (YK 53).
- Saxifraga corbariensis** Timb.-Lagr. ssp. **corbariensis** — Anoia: St. Pere de Màger, 750 m, exp. N (CF 79).
- S. granulata** L. ssp. **granulata** — Serra d'Espadà: Almedíjar (YK 21).
- S. pubescens** Pourr. — Pallars Sobirà: sobre Cabdella (CH 30).
- Scabiosa atropurpurea** L. var. **amansii** (Rouy) comb. nova = *S. maritima* L. var. *amansii* Rouy, Fl. de France VIII: 117, Paris 1903.
- Scandix stellata** Banks et Sol. in A. Russell — Serra d'Aitana, 1.400 m, leg. F.Q., BC 91511! Espècie no inclosa a la flora de RIGUAL (1972). Aquesta planta, relativament freqüent a les muntanyes bétiques, existeix també realment a l'Aragó meridional: muntanyes de Rubielos, BENEDICTO, det. PAU ut *S. australis*, BC 25292. No ens podem pronunciar sobre les plantes observades per LOSCOS i PARDO al Matarranya (1866-67: 171), les quals poden ésser *S. stellata* o bé *S. pecten-veneris* f. *involucrata* (Bornm.) Thell. in Hegi; caldria veure'n exemplars.
- Schoenus nigricans** L. — Observat a diverses localitats entre l'Ebre i Múrcia. Montsianès: Montsià, 400 m (BF 90); la Canal de

Navarrés: Tous, riberal del Xúquer (YJ 03); la Safor (YJ 30); Baix Segura: Dehesa de Campoamor (XG 99).

Scilla autumnalis L. — Baix Llobregat: realment existeix al massís de Garraf, prop la Morella (DF 07); cf. A. i O. BOLÒS (1950: 255). La Ribera Alta: Beneixida (YJ 12).

Scrophularia canina L. ssp. **canina** — Baix Vinalopó: Crevillent (XH 93).

S. canina L. subsp. **hoppii** (Koch) P. Fourn. var. **pyrenaea** nova — *A var. hoppii labio superiore breviorie differt. Typus:* Rocabruna (la Garrotxa), leg. S. VAYREDA, Jun. 1872, BC 43840. És freqüent als Pirineus, des d'Ordesa, Cascadas de Cotatuero, 1.700 m, CUATR., BC 43836; del Pallars Jussà: entre Boí i Taüll, A. BOLÒS, BC 94736; del Pallars Sobirà: Cabdella (CH 30), O. BOLÒS, BC 595828; la Noguera: Vilanova de Meià, F. RIOFRÍO, BC 43838; fins al Ripollès: Vall de Ribes, prop el Freser sobre el Sagnari (DG 37), VIGO BC 599804; i a la Garrotxa: grederes volcàniques de Santa Pau (DG 66); amb la greda ha estat transportada per l'home fins al Sallent, obac del Montestir, prop Puigmolí, 350 m (DG 66).

S. nodosa L. — Alt Empordà: les Salines (DG 79).

Scutellaria alpina L. — Serra de Cadí: entre el Prat d'Aguiló i el Pas dels Gosolans, 2.175 m (CG 98).

Sedum acre L. — Baix Camp: entre l'Argentera i Escornalbou (CF 25); els Ports de Morella: Morella (YK 49); Alt Palància: Barracas (XK 93); la Costera: Xàtiva (YJ 11); la Marina Septentrional: Alcanali (YH 59).

S. andegavense (DC.) Desv. — Hem vist un sol plec català d'aquesta espècie, procedent de l'Alt Empordà: Cap de Creus, vers la Selva de Mar. La planta fou recollida i determinada per VAYREDA l'any 1878. La seva identitat fou confirmada per l'especialista RAYMOND-HAMET.

S. cepaea L. — Alt Empordà: les Salines, 650 m (DG 79).

S. hirsutum All. — Alt Empordà: les Salines, 650 m (DG 79).

S. telephium L. ssp. **maximum** (L.) Krocker — Alt Empordà: les Salines, 650 m (DG 79); espècie no inclosa a la flora de MALA-

- S.** GARRIGA (1976); Baix Llobregat: Corbera de Llobregat (DF 08), J. TERRADAS i J. VIGO .
- S. tenuifolium** (Sibth. et Sm.) Strobl — El Racó d'Ademús: Sierra Tortajada, 1.300 m (XK 63).
- Selaginella denticulata** (L.) Lk. — Rara al País Valencià. La Plana Baixa: la Vall d'Uixó (YK 30), X. LLIMONA !; la Costera: Xàtiva (YJ 11); la Vall d'Albaida: Pinet (YJ 31), etc.
- Sempervivum tectorum** L. — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal (CG 48); les Guilleries: Vilanova de Sau (DG 44).
- Senecio adonisifolius** Lois. — Anoia: freqüent al vessant septentrional del Castellar, fins a la Torrebosqueta i fins als volts de la Llacuna (CF 79), 650-850 m, es fa als llocs herbosos de la vora dels camins (*Brachypodio-Aphyllanthesum*, *Brachypodium-phoenicoidis*).
- S. doria** L. — Segrià: Albatàrrec (CG 00); Baix Cinca: Torrent de Cinca (BF 79); el Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).
- Serratula nudicaulis** (L.) DC. — Anoia: la Llacuna, Coll de la Barra (CF 78).
- S. tinctoria** L. — Gironès: St. Miquel de Campmajor, 250 m, *Quercion robori-petraeae* (DG 76), O. BOLÒS i R.M. MASALLES .
- Seseli libanotis** (L.) Koch — Aquesta espècie no ha pas estat trobada a l'Alt Empordà en estat silvestre. La citació de Lledó (CADEVALL i col·lab., Fl. Cat. III: 58) és conseqüència d'una confusió. Hom pot veure a l'Herbari Vayreda que l'exemplar corresponent prové d'una planta cultivada al jardí botànic particular (que formà a Lledó Estanislau VAYREDA). La planta de Lledó correspon a la ssp. *libanotis*, de segments foliars molt més amples que els de la raça indígena, ssp. *pyrenaicum* (L.) Lainz, i probablement era d'origen italià, segons ho indica una de les etiquetes.
- S. montanum** L. ssp. **montanum** — Alt Empordà: les Salines (DG 79); Anoia: la Llacuna, 650 m (CF 79).
- Silene dichotoma** Ehrh. — Ripollès: el Baell, introduïda als camps d'«herba del sindicat» (*Lolium multiflorum*) (DG 28).

- S. inaperta** L. — Serra d'Espadà: Eslida (YK 31). Alt Millars: Zucaina (YK 24).
- S. italica** (L.) Pers. ssp. *nevadensis* (Boiss.) F.Q. — No rara a les muntanyes valencianes. Serra d'Espadà: Almedíjar (YK 21); Benitandús (YK 22); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48), etc. També a la Terra Alta: la Fatarella (BF 85).
- S. saxifraga** L. — Anoia: la Llacuna, 750 m (CF 79).
- S. secundiflora** Otth — Freqüent al *Thero-Brachypodion* del País Valencià. Vers el nord arriba a la Plana Alta: Benicàssim, carretera del Desert de les Palmes, 200 m (YK 53).
- Sison amomum** L. — Espècie de les contrades marítimes de clima més o menys humit. Vers l'interior arriba a l'Alt Penedès: St. Martí Sa-Roca (CF 88).
- Sisymbrium crassifolium** Cav. — Freqüent al *Secalion mediterraneum* del territori sicòric. Arriba a la Segarra: Talteüll (CG 63); i a l'Anoia: la Llacuna, 650 m (CF 79).
- Smyrnium olusatrum** L. — Rosselló: Tuïr (DH 72); Torrelles de Rosselló (DH 93); Baix Empordà: Torroella de Montgrí (EG 06).
- Solanum sublobatum** Willd. ex Roem. et Sch. (= *S. ottonis* Hyl. = *S. gracile* Dun., non Sendt.) — En pocs anys s'ha difós per tota la terra baixa de clima marítim des del Rosselló: Illa (DH 62) al Baix Segura: Orihuela (XH 71); Sierra del Rebate (XH 80) i a les illes Balears: Mallorca, nombroses localitats (DD 69; DD 86; DD 98; ED 16; ED 17; ED 39). Entre les moltes localitats valencianes on l'hem vist, hi ha: Benicàssim (YK 53); Muntanya de St. Anton (YK 42); Xeraco (YJ 42); Serra d'Espadà (YK 21); Tous (YJ 03); la Nucia (YH 58); Crevillent (XH 93), etcétera.
- Solidago virgaurea** L. — Difós per les muntanyes. Gironès: els Àngels (DG 94); Anoia: els Prats de Rei (CG 81); Montsià: Montsià, 700 m (BF 90); Serra d'Espadà: Collada d'Almedíjar, 750 m (YK 21).
- Sorbus aria** (L.) Cr. — Montsec: Hostal Roig (CG 35); Alt Empordà: les Salines (DG 79).
- S. aucuparia** L. — Montseny: Coll Formic (DG 42).

S. chamaemespilus (L.) Cr. — Serra de Cadí: sobre Bastanist, 1.700 m (CG 98).

S. domestica L. — Alt Urgell: Montan (CG 67); Gironès: els Àngels (DG 94); Baix Empordà: Begur (EG 14); Serra d'Espadà (YK 21).

S. terminalis (L.) Cr. — Rara al sud del Llobregat. Anoia: els Prats de Rei, vall de Can Mates (CG 81); la Llacuna, rrr (CF 79); Baix Camp: entre l'Argentera i Escornalbou (CF 25).

Spergula arvensis L. — La seva presència al País Valencià és dubtosa. PAU la cita de la Serra d'Espadà (1881: 25), però en un treball posterior (1895: 38) rectifica implicitament i diu que es tracta de *S. pentandra*. També pertanyen a *S. pentandra* L. els exemplars collits per FONT I QUER a Vistabella del Maestrat (l'Alcalatén).

Spiraea crenata L. var. *parvifolia* (Pau) C. Vic. — Les citacions de l'Empordà (CADEVALL i collab., Fl. Cat. II: 253) no responen pas a la realitat. A Lledó la cultivà E. VAYREDA en el seu jardí particular, i la planta devia provenir de St. Pere de Casserres i no pas de St. Pere de Rodes, car a l'herb. Vayr. no hi ha pas cap referència a aquesta localitat empordanesa.

Sporobolus poiretii (Roem. et Sch.) Hitch. — Espècie en expansió, pròpia de sòls calcigats i més o menys humits (*Trifolio-Cynodontion*, etc.). Noves localitats: Prats de Molló (DG 59); Serra llonga (DG 69); al nord d'Espirà de Conflent (DH 52); Nidoleres (DH 81); Reiners (DH 70); Calabuig (DG 96); Sta. Maria de Besora, C. BASORA, BC 144707!; St. Hilari Sacalm (DG 53); al sud de Centelles (DG 32); Aiguafreda (DG 32); a l'oest de Jorba, rrr (CG 70); el Catllar, BATALLA, BC 608371!; Altafulla, BATALLA i MASCLANS, BC 113150!

Stachys alpina L. — Ripollès: la Creu d'En Riba, Torrent de Castellcervós (DG 39).

S. annua (L.) L. — Pallars Jussà: Moror (CG 26), O. BOLÒS i J.M. CAMARASA.

S. recta L. — Montsec, Hostal Roig (CG 35); Gironès: els Àngels (DG 84).

- S. sylvatica** L. — Pallars Sobirà: Gerri de la Sal, riberal de la Noguera Pallaresa (CG 48).
- Stellaria media** (L.) Vill. ssp. **neglecta** (Weihe) C. Koch — Roselló: Reiners (DH 70).
- Stipa barbata** Desf. — Urgell: Claravalls (CG 42).
- S. calamagrostis** (L.) Wahlbg. — El Racó d'Ademús: Hontanar (XK 34).
- Succisa pratensis** Moench — Berguedà: Montclar (CG 95); Alt Empordà: les Salines (DG 79).
- Symphytum officinale** L. — Ripollès: Llanars (DG 48).
- Tamus communis** L. — La Noguera: Congost de Terradets, 400 m (CG 25); Alt Urgell: Organya (CG 67); Berguedà: Guardiola (DG 07); Serra d'Espadà: Eslida (YK 31); Benitandús (YK 22); la Canal de Navarrés: Benamil (XJ 91).
- Tanacetum vulgare** L. — Molt rar a l'altiplà central del Principat de Catalunya. Anoia: la Llacuna, les Clotes, 700 m (CF 79).
- Taxus baccata** L. — Montsianès: Montsià (BF 90).
- Tetragonolobus maritimus** (L.) Roth — El Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44).
- Teucrium polium** L. ssp. **aragonense** (Loscos et Pardo) Font Quer — Freqüent al territori sicòric, arriba a la Segarra: Talteüll (CG 63); i a la Terra Alta: Batea (BF 75).
- T. p.** ssp. **capitatum** (L.) Arc. var. **majoricum** (Rouy) Wk. — La raça *majoricum*, de flor purpúria, no és pas exclusiva de les illes Balears, també és freqüent al migjorn valencià: Sta. Pola (YH 13); Crevillent (XH 93); el Portitxol d'Alzira (YJ 23), etc.
- t. p.** ssp. **gnaphalodes** (Vahl) Masclans — Freqüent a la plana de l'Ebre mitjà, arriba a la Plana d'Utiel: la Ceja (XJ 77); al sud d'Utiel (XJ 57); sembla que és encara la raça oriental, no la castellana.
- T. pyrenaicum** L. — Berguedà: Montclar (CG 95); Anoia: St. Joan de Mediona (CF 89); la Llacuna, 700 m (CF 79).
- T. scorodonia** L. — Gironès: els Àngels (DG 94).
- Thalictrum tuberosum** L. — La Noguera: Comiols, 1.100 m (CG 45); Coll d'Àger (CG 51); la Segarra: Talteüll (CG 63).

Thymelaea hirsuta (L.) Endl. — Penetra fins al Camp de Túria: Llíria (YJ 09); i als Serrans: Venta del Poyo (YJ 07); Losa del Obispo (XJ 89).

Tilia platyphyllos Scop. — Berguedà: Guardiola, les Nou Fonts (DG 07); Queralt (DG 06). Observada també al Baix Camp: entre l'Argentera i Escornalbou (CF 25), espontaneïtat dubtosa.

Tordylium maximum L. — Nitòfila principalment muntanyenca. Berguedà: Montclar (CG 95); Ripollès: Vall de Ribes (DG 28; DG 38), etc. Arriba al Rosselló: Illa (DH 92); al Vallespir: el Portús (DH 80); a l'Anoia: la Llacuna, rrr, 700 m (CF 79).

Torilis leptophylla (L.) Rchb. — Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93).

T. nodosa (L.) Gaertn. — Ascendeix fins al Ripollès: el Baell, 1.200 m (DG 28).

Tragus racemosus (L.) All. — Ascendeix fins a Osona: St. Pere de Casserres (DG 45); i a la Garrotxa: Olot, Noc d'En Cols (DG 57); Sta. Pau (DG 66).

Trifolium arvense L. — Pallars Jussà: obac del Montsec (CG 26).

T. fragiferum L. — Alt Palància: Barracas (XK 93); la Plana d'Utiel: Requena (XJ 67).

T. medium L. — La Garrotxa: Puig s'Estela (DG 47); Cabrerès: la Salut (DG 55); el Far (DG 65).

T. nigrescens Viv. — La Garrotxa: el Collell (DG 76); Gironès: els Àngels (DG 94).

T. pratense L. — El Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44); la Plana d'Utiel: Requena (XJ 67); la Marina Baixa: la Nucia (YH 58).

T. repens L. — No rar al País Valencià. Els Ports de Morella: Morella (YK 49); la Ribera Alta: Mont-roig, riu Magre (YJ 05); la Canal de Navarrés: Tous (YJ 03); la Safor: Piles de Mar (YJ 41).

T. rubens L. — Pallars Jussà: obac del Montsec (CG 26).

T. tomentosum L. — Baix Maestrat: Alcosebre, als prats marítims (BE 65).

Trigonella monspeliaca L. — Ascendeix fins al Berguedà: Montclar (CG 95).

Trisetum flavescens (L.) P. B. — Descendeix fins al Gironès: els Àngels (DG 94); i a l'Anoia: la Llacuna, rrr, 700 m (CF 79).

Tussilago farfara L. — La Noguera: Congost de Terradets (CG 25); Anoia: els Prats de Rei (CG 81); oest de la Llacuna, rr (CF 79).

Ulex europaeus L. ssp. **latebracteatus** (Mariz) Rothm. — Montseny: Pinedes dels Trillons, entre Seva i Viladrau, un individu prop la carretera, probablement procedent d'una introducció casual (DG 43).

U. parviflorus Pourr. — Al País Valencià penetra fins als límits orientals (XJ 52; XJ 53; XJ 59, etc.) i ascendeix fins a la Font Roja d'Alcoi, a 1.100 m (YH 28).

Urtica dioica L. — Descendeix fins al Segrià: Corbins, riberal de la Noguera Ribagorçana (CG 01); espècie no inclosa a la flora de MASCLANS (1966); arriba també als Ports de Morella: Morella (YK 49).

U. pilulifera L. — Anoia: la Llacuna, 600 m, *Silybo-Urticetum* (CF 79).

Vaccinium myrtillus L. — Alt Empordà: les Salines (DG 79); espècie no inclosa a la flora de MALAGARRIGA (1976).

Valeriana tuberosa L. — Existeix a diverses localitats dels Prepirineus catalans i de l'altiplà central del Principat. La Noguera: Coll d'Àger (CG 15); la Segarra: Talteüll (CG 63); Anoia: la Panadella (CG 60); també a la Serra d'Aitana, 1.300 m (XH 38).

Valerianella locusta (L.) Laterrade — Anoia: La Llacuna, 650 m (CF 79).

Velezia rigida L. — Molt rara al territori sicòric. Segrià: Sonadell (BG 90).

Veratrum album L. — La Garrotxa: Puig s'Estela, 1.300 m (DG 47); Montseny: Riera de Gualba, sota Can Veladrell, 980 m (DG 52).

Verbascum blattaria L. — Gironès: els Àngels (DG 84).

V. pulverulentum Vill. — Nitrófila de tendència muntanyenca. La

- Noguera: Àger (CG 15); Alt Empordà: les Salines (DG 79); la Segarra: Talteüll (CG 63); Anoia: la Llacuna, c, 650 m (CF 79); Ports de Morella: Morella (YK 49).
- Verbena officinalis** L. — Arriba al Racó d'Ademús: Castielfabib (XK 44); i al Baix Segura: la Aparecida (XH 71).
- Veronica agrestis** L. — Les Guilleries: St. Sadurní d'Osomort (DG 43).
- V. arvensis** L. — Alt Palància: Almedijar (YK 21).
- V. austriaca** L. ssp. *vahlii* (Gaud.) D.A. Webb (= *V. teucrium* auct. catal.) — Berguedà: Montclar (CG 95).
- V. beccabunga** L. — La Plana d'Utiel: Requena (XJ 67).
- V. officinalis** L. — Berguedà: Berga (DG 06); Alt Empordà: les Salines (DG 79).
- V. tenuifolia** Asso — Alt Urgell: Organyà (CG 67).
- Viburnum lantana** L. — Montsec: Hostal Roig, 1.000 m (CG 35); Alt Urgell: al sud d'Oliana (CG 65); Alt Empordà: Calabuig (DG 96); Anoia, als indrets frescals, poc comú: els Prats de Rei (CG 81); la Panadella (CG 60); la Tossa de Montbui (CG 80); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48).
- V. tinus** L. — Pallars Jussà: obac del Montsec (CG 25), O. BOLÒS i J.M. CAMARASA; la Noguera: Congost de Terradets (CG 25); Serra d'Espadà: Benitandús (YK 22).
- Vicia cracca** L. ssp. *cracca* — Molt rara als Països Catalans. Vall d'Aran: Betrén (CH 22); Salardú (CH 23).
- V. ervilia** (L.) Willd. — Anoia: Castelloli, vegetació subnitòfila (CG 80).
- V. orobus** DC. — Ripollès: força abundant als solells de les Gorges del Freser i també a la regió rocosa sobre Daió i Cremal (DG 39).
- V. peregrina** L. — Ascendeix fins al Pallars Jussà: Tremp, 450 m (CG 27); al Ripollès: entre Ribes de Freser i Roques Blanques, 950 m (DG 38); a la Segarra: Talteüll (CG 63); a la Plana d'Utiel: Utiel (XJ 58), etc.
- V. sepium** L. — Pallars Jussà: Malpàs (CG 19); Montsec, Hostal Roig (CG 25); Anoia: el Castellar, 900 m, exp. N, *Violò-Quer-*

cetum fagineae (CF 78); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48).

Vincetoxicum hirundinaria Med. ssp. **intermedium** (Loret et Barr.) Markg. — Alt Empordà: les Salines, 1.050 m (DG 79).

V. nigrum (L.) Moench — La Noguera: Congost de Terradets (CG 25); Gironès: els Àngels (DG 84); Serra d'Espadà: Benitandús (YK 22); Chóvar (YK 21).

Viola alba Bess. ssp. **dehnhardtii** (Ten.) W. Becker — La Plana d'Utiel: Venta del Moro, *Populion albae* (XJ 47).

V. canina L. — Alt Empordà: les Salines, 1.050 m, *Calluno-Genistion* (DG 79).

V. cornuta L. — Als Pirineus centrals catalans ultrapassa lleugerament els límits fisiogràfics de la Vall d'Aran. L'hem observada a l'Hospital de Viella (CH 11) i entre Alòs de Gil i Montgarri (CH 43).

V. rupestris F.W. Schmidt — Difosa per la baixa muntanya. Alt Urgell: Organyà (CG 67); Anoia: la Llacuna, 800 m (CF 79); els Ports de Morella: Castellfort, 1.200 m (YK 28); Alt Maestrat: Ares del Maestrat (YK 48); Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93); la Plana d'Utiel: Villar de Olmos (XJ 68).

V. suavis Bieb. — La Marina Septentrional: Beniarbeig (XJ 50).

V. tricolor L. ssp. **arvensis** (Murr.) Gaud. — Berguedà: Montclar (CG 95); Gironès: sota els Àngels (DG 84); la Costa Roja (DG 85).

V. willkommii Roem. — Pallars Jussà: obac del Montsec (CG 26); Anoia: la Tossa de Montbui, *Violo-Quercetum fagineae* (CG 80); la Llacuna (CF 79); Alt Maestrat: al nord-oest de Benassal, 700 m (YK 47); Ares del Maestrat (YK 48); Alt Millars: Zucaina (YK 24).

Vulpia myuros (L.) Gmel. — La Plana Baixa: Aín, 600 m (YK 21).

Wangenheimia lima (L.) Trin. — El Matarranya: Aiguaviva de Bergantes (YL 32); Alt Palància: Barracas, 1.000 m (XK 93); els Serrans: entre Losilla i Arcos de Salinas, 1.100 m (XK 62).

BIBLIOGRAFIA CITADA

- BALADA, R., R. FOLCH, R. M. MASALLES i E. VELASCO (1977) — Catàleg florístic del delta de l'Ebre (primera aproximació). *Treb. Inst. Catal. H. Nat.* 8, Barcelona.
- BARKOUDAH, Y. I. (1962) — A revision of *Gypsophila*, *Ankyropetalum* and *Phryna*. *Med. Bot. Mus. en Herb. Rijksuniv. Utrecht* 188.
- BOLOS, A. DE i O. DE BOLÓS (1950) — Vegetación de las comarcas barcelonesas. Barcelona.
- i — (1961) — Observacions florístiques. *Misc. Fontserè*, Barcelona.
- BOLÓS, O. DE (1967) — Comunidades vegetales de las comarcas próximas al litoral situadas entre los ríos Llobregat y Segura. *Mem. R. Acad. Cienc. y Art. Barcelona*, 3a. ép., 724.
- (1976) — L'*Aphyllanthion* dans les Pays Catalans. *Collect. Bot.* X, Barcelona.
- CADEVALL, J. i col-lab. (1913-37) — Flora de Catalunya, 6 vols., Barcelona.
- COLMEIRO, M. (1885-89) — Enumeración y revisión de las plantas de la Península Hispano-Lusitana e islas Baleares. Madrid.
- DUVIGNEAUD, J. (1974) — Catalogue provisoire de la flore des Baléares. Liège.
- FONT i QUER, P. (1914) — Ensayo fitotopográfico de Bages. Maó.
- (1915) — Plantes de Vallferrera. *Butll. Inst. Catal. H. Nat.* XV, Barcelona.
- (1920) — Contribució al coneixement de la flora catalana occidental. *Treb. Mus. Ciènc. Nat. Barcelona* V, sèr. bot. 3.
- (1928) — De flora occidentale adnotaciones, V. *Cavanillesia*. I: 68-79, Barcelona.
- (1948) — Flórula de los valles de Bohí. *Ilerda* IX, Lleida.
- (1962) — Plantas medicinales. Barcelona.
- FERNANDES, R. (1968) — Contribuições para o conhecimento do género *Lavatera* L., I. *Collect. Bot.* VII, Barcelona.
- FOURNIER, P. (1946) — Les quatre flores de la France, París.
- FRANCO, J. DO AMARAL i M. L. DA ROCHA A FONSO (1968) — Distribuição de zimbros e pomóideas na Península Ibérica. *Collect. Bot.* VII, Barcelona.
- GAUSSSEN, H. i P. LE BRUN (1961) — Espèces douteuses ou citées par erreur pour la flore des Pyrénées. *Bull. Soc. Bot. France* 108, París.
- GAUTIER, G. (1898) — Catalogue raisonné de la flore des Pyrénées-Orientales, Perpinyà.

- GIBBS, P. E. (1971) — Taxonomic studies on the genus *Echium*, I. An outline revision of the Spanish species. *Lagascalia* I, Sevilla.
- GUITTONNEAU, G. (1963) — Nouvelles études taxinomiques sur les espèces d'*Erodium* du bassin méditerranéen occidental, II. *Bull. Soc. Bot. France* 110, Paris.
- (1972) — Contribution à l'étude biosystématique du genre *Erodium* L'Hér. dans le bassin méditerranéen occidental. *Boissiera* 20, Genève.
- JEANBERNAT, D. i Ed. TIMBALLAGRAVE (1884) — Le Capsir. *Bull. Soc. Sc. Phys. et Nat. Toulouse*, VI.
- KUHBIER, H. (1976) — *Lotus halophilus* Boiss. et Spruner, nuevo para España. *Lagascalia* 6 (1), Sevilla.
- LAPEYROUSE, P. DE (1813) — Histoire abrégée des plantes des Pyrénées. Tolosa de Llenguadoc.
- LOSA, M. i P. MONTSERRAT (1950) — Aportación al conocimiento de la flora de Andorra. Zaragoza.
- LOSOS, F. i J. PARDO (1866-67) — Serie imperfecta de las plantas aragonesas espontáneas, 2a. ed. Alcañiz.
- MALAGARRIGA, R. (=T.) (1971) — Flora de la provincia de Tarragona. Plantas vasculares. Tarragona.
- (1976) — Catálogo de las plantas superiores del Alt Empordà. *Acta Phytotax. barcin.* 18, Barcelona.
- MARCET, A. (1948-1954) — Flora montserratina. *Bol. R. Soc. Esp. H. Nat.* XLVI-LI Madrid.
- MASCLANS, F. (1966) — Flora del Segrià i l'Urgell, a la plana occidental catalana. *Arx. Secc. Ciènc. Inst. Est. Catal.* XXX, Barcelona.
- MONTSERRAT, P. (1955-64; 1968) — Flora de la cordillera litoral catalana (porción comprendida entre los ríos Besòs y Tordera). *Collect. Bot.* IV-VI, Barcelona (Mataró).
- PALAU, P. (1947) — Dos excursiones a Cabrera. *Collect. Bot.* I. Barcelona.
- PAU, C. (1891) — Notas botánicas a la flora española, 4. Madrid.
- (1895) — Id., 6. Madrid.
- RIGUAL, A. (1972) — Flora y vegetación de la provincia de Alicante. Alacant.
- ROTHMALER, W. i J. DE CARVALHO E VASCONCELLOS (1940) — *Betula celtiberica* Rothm. et Vasc. *Bol. Soc. Brot.* XIV, Coimbra.
- SCHWARZ, O. (1939) — Die Gattung *Globularia*. *Bot. Jahrb.* 69: 318-373. Stuttgart.
- SENNEN, Fr. (1917) — Flore de Catalogne. Additions et commentaires. *Treb. Inst. Catal. H. Nat.* 3, Barcelona.

- (1928) — Excursion à la Seo de Urgel, les 29, 30, 31 août 1927. *Bull. Soc. Bot. France LXXXV*, París.
- SIRJAEV, G. (1932) — Generis *Ononis* revisio critica. *Beih. Bot. Centralbl. XLIX*; Dresden.
- SOLÉ I SABARIÀ, Ll. i col-lab. (1958) — Geografia de Catalunya, I. Barcelona.
- VIGO J. (1974) — Notes sobre la flora dels Pirineus catalans. *Butll. Inst. Catal. H. Nat.* 38, Barcelona.
- (1977) — Sobre algunas plantas alóctonas. *Collect. Bot. X*, Barcelona.
- WILLKOMM, M. i J. LANGE (1870-80) — *Prodromus florae hispanicae*, 3 vols. Stuttgart.

Departamento de Micología
Facultad de Farmacia de Barcelona

RESUMEN

Se describen y dibujan trece especies fungicas aisladas de diversos sustratos: *Arthrinium phaeospermum* (Corda) M. B. Ellis, *Bispora antecinata* (Pers. ex Pers.) Mason, *Epicoccum purpure-scens* Ehrenb. ex Schlecht., *Gibberella humicola* Barron, *Humicola fuscoatra* Trasen, *Istotella luteola* Nelson et Wilhelm, *Mammaria echinobiotryoides* Gos., *Nigrospora sphaerica* (Sacc.) Mason, *Stachybotrys atra* Corda, *Sysanus stemonitis* Corda, *Toxula herbariana* (Pers.) Link ex S. F. Gray, *Ulocladium airani* Preuss y *Ulocladium botrytis* Preuss.

INTRODUCCIÓN

En los trabajos de clasificación de hongos aislados de productos vegetales que estamos realizando, hemos encontrado repetidamente algunas especies fungicas distintícas que a pesar de ser bastante comunes no habían sido descritas como pertenecientes a la flora fungica de Cataluña. A continuación describimos y dibujamos trece de ellas, aisladas de diversos sustratos y basandonos en los cultivos desarrollados en agar escurrido de maíz al 2% e incubados a 27° C durante 8-12 días. Los cultivos vivos se conservan en la Colección de Clíctores de la Cátedra de Micología